

ΤΕΙ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΩΝ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΝΟΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΟΘΕΡΑΠΕΙΑΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**Η ΚΑΤΑΚΤΗΣΗ ΤΩΝ ΠΤΩΣΕΩΝ ΑΠΟ ΠΑΙΔΙΑ ΗΛΙΚΙΑΣ
3 ΕΩΣ 4 ΕΤΩΝ ΜΕ ΜΗΤΡΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ**

ΤΩΝ ΦΟΙΤΗΤΡΙΩΝ: ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗΣ

ΤΕΜΠΟΝΕΡΑ ΠΑΝΑΓΙΩΤΑΣ

ΕΠΙΒΛΕΠΟΥΣΑ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ: ΤΕΡΖΗ ΑΡΧΟΝΤΩ

ΠΑΤΡΑ 2013

Περιεχόμενα

ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	4
Α' ΜΕΡΟΣ.....	5
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	6
1. Η ΚΑΤΑΚΤΗΣΗ ΤΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ.....	6
1.1. Στάδια κατάκτησης της γλώσσας.....	6
1.2.Συντακτική ανάπτυξη του παιδιού.....	9
1.3 Θεωρίες για κατάκτηση της γλώσσας.....	10
1.4 Κατάκτηση της μορφολογίας της γλώσσας.....	13
1.5 Κατάκτηση των πτώσεων σε σχέση με άλλες γλώσσες.....	15
1.6 Κατάκτηση της μορφολογία των πτώσεων στην ελληνική.....	18
1.7 Κατάκτηση της μορφολογίας των πτώσεων και έρευνες	19
2. ΟΙ ΠΤΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΤΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΟΥΣ.....	21
2.1 Η Ονοματική Φράση και τα χαρακτηριστικά της:.....	22
2.2 ΑΙΤΙΑΤΙΚΗ ΠΤΩΣΗ.....	26
2.3 ΓΕΝΙΚΗ ΠΤΩΣΗ	28
2.4 ΔΟΤΙΚΗ ΠΤΩΣΗ	33
2.5 ΚΛΗΤΙΚΗ ΠΤΩΣΗ.....	34
Β' ΜΕΡΟΣ.....	36
3. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ	37
3.1 Ορισμός ερευνητικού προβλήματος	37
3.2 Δειγματοληψία	37
3.3 Επιλογή εργαλείων	38
3.4 Monitoring.....	39
3.5 Πειραματική διαδικασία.....	41
4.ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΠΕΙΡΑΜΑΤΟΣ.....	44
5. ΑΞΙΟΠΙΣΤΙΑ-ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΕΡΕΥΝΑΣ.....	57
6. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	58
6.1 Συμπεράσματα για το πρώτο μέρος του πειράματος.....	59
6.2 Συμπεράσματα για το δεύτερο μέρος του πειράματος.....	61
6.3 Γενικά συμπεράσματα.....	61
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	63

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα εργασία μελετά τον τρόπο με τον οποίο οι πτώσεις της ελληνικής γλώσσας γίνονται κτήμα των παιδιών και συγκεκριμένα της ηλικιακής ομάδας 3 έως 4 ετών. Στο πρώτο μέρος γίνεται αναφορά στην κατάκτηση της ελληνικής γλώσσας, στα στάδια ανάπτυξής της και στη μορφολογία της. Στη συνέχεια γίνεται ανασκόπηση της βιβλιογραφίας και εξετάζεται ο τρόπος με τον οποίο γίνεται η γλωσσολογική κατάκτηση μιας πτώσης από ένα άτομο. Επιπλέον, ορίζονται οι πτώσεις Ονομαστική, Γενική, Δοτική, Αιτιατική, Κλητική και παρουσιάζονται οι τρόποι χρήσεις της κάθε μιας. Το δεύτερο μέρος της εργασίας είναι πρακτικό. Μεθοδολογικό εργαλείο της έρευνας είναι το πείραμα και ερευνητική υπόθεση ο τρόπος με τον οποίο χειρίζονται τις πτώσεις τα παιδιά ηλικίας 3-4 ετών.

Η έρευνα καταλήγει στο ότι τα παιδιά δεν κάνουν λάθος στο σχηματισμό των πτώσεων σε αυτές τις ηλικίες, άρα φαίνεται ότι τις έχουν κατακτήσει.

A' ΜΕΡΟΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1. Η ΚΑΤΑΚΤΗΣΗ ΤΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

Η γλώσσα είναι τρόπος επικοινωνίας μεταξύ των μελών μιας κοινότητας. Η γλώσσα αποτελεί το μέσο για την ανάπτυξη του πολιτισμού, την έκφραση της σκέψης, την επικοινωνία και την εξωτερίκευση συναισθημάτων μεταξύ δυο ατόμων.

Ο τρόπος που ο κάθε άνθρωπος κατακτά την γλώσσα εξαρτάται από διάφορους παράγοντες, κοινωνικούς και βιολογικούς. Το οικογενειακό περιβάλλον παίζει, για παράδειγμα, μεγάλο ρόλο στον ρυθμό γλωσσικής εξέλιξης ενός παιδιού. Μέχρι πριν μια δεκαετία δινόταν έμφαση μόνο στην ανάπτυξη της γραμματικής και του συντακτικού ενός παιδιού και παραμελούνταν η φωνολογική ανάπτυξη, η οποία αναδείχθηκε ως πρόβλημα μόλις τα τελευταία χρόνια. Γι' αυτό πλέον έχουν έρθει στο προσκήνιο πολλά γλωσσικά προβλήματα, όπως η δυσλεξία, που οδηγούν συχνά τα παιδιά σε μαθησιακές δυσκολίες. Τα αίτια των διαταραχών μπορεί να είναι οργανικά ή ψυχολογικά

1.1. Στάδια κατάκτησης της γλώσσας

Η γλωσσική ανάπτυξη των παιδιών περνά από διάφορα στάδια ανάλογα με την ηλικία. Από 0-6 μηνών το μωρό επαναλαμβάνει κάποιους ήχους και μπαίνει στη διαδικασία ψελλίσματος. Μέχρι ενός χρόνου ενδέχεται να αρχίσει να ψελλίζει τις πρώτες του λέξεις (μαμά, μπαμπά, άτα). Τα παιδιά μέχρι 2 ετών περιλαμβάνουν στο λεξιλόγιο μέχρι 50 λέξεις και μπορούν να σχηματίσουν προτάσεις μέχρι 2 λέξεις χωρίς σύνταξη¹.

¹ Brown R., A first language: The early stages, Harvard University Press, Cambridge 1973

Γενικότερα, η κατάκτηση μιας γλώσσας αφορά επίπεδα:

A) Μορφολογικό: το παιδί κατακτά ένα σύνολο κανόνων που διέπουν της λέξεις της γλώσσας

B) Συντακτικό: το παιδί κατακτά ένα σύνολο κανόνων που συνδυάζουν τις φράσεις της γλώσσας

Γ) Σημασιολογικό: το παιδί μαθαίνει να ερμηνεύει τις φράσεις και τις προτάσεις

Δ) Φωνολογικό: το παιδί μαθαίνει να συνδυάζει φθόγγους

Σε ένα παιδί φυσιολογικής ανάπτυξης υπάρχουν συγκεκριμένα στάδια γλωσσικής εξέλιξης. Σε καθένα από αυτά το παιδί κατακτά την γλώσσα σε διαφορετικό επίπεδο²:

1. Στο προγλωσσικό στάδιο, που πραγματοποιείται η φωνολογική ανάπτυξη.
2. Στο λεκτικό στάδιο, πραγματοποιείται η γραμματική-συντακτική ανάπτυξη
3. Στο εννοιολογικό στάδιο, πραγματοποιείται η σημασιολογική ανάπτυξη.

Στο πρώτο στάδιο της λεκτικής ανάπτυξης οι προτάσεις είναι απλές, και χρησιμοποιούνται μόνο επίθετα, ουσιαστικά και ρήματα. Στο δεύτερο στάδιο το παιδί αρχίζει να χρησιμοποιεί γραμματικούς τύπους. Σε αυτό το στάδιο χρησιμοποιεί και άλλα γραμματικά μέρη, όπως προθέσεις, πτώσεις σε πληθυντικό και ενικό, παρελθοντικούς τύπους, ερωτηματικές και αρνητικές προτάσεις.

Μέχρι το τρίτο έτος καταλαβαίνουμε πλήρως τι λέει το παιδί και διαμορφώνεται ένα αρχείο λέξεων ση μνήμη του. Χρησιμοποιεί μονολεκτικές προτάσεις, οι οποίες όμως είναι συντακτικά ορθές. Από το τρίτο έτος και μετά η ανάπτυξη γίνεται πιο γρήγορα και το παιδί αρχίζει να σχηματίζει προτάσεις 3-4 λέξεων.

Στην ηλικία που εξετάζουμε δηλαδή ανάμεσα στο τρίτο και το τέταρτο έτος το παιδί αναπτύσσεται γλωσσικά σε όλα τα επίπεδα. Δεν χρησιμοποιεί μόνο πτώσεις, γραμματικά

² Brown K, Bellugi, U. (1964), Three processes in the child's Acquisition of syntax, Harvard Educational Review, 34, σ. 133

και συντακτικά φαινόμενα αλλά διαμορφώνει σωστή άρθρωση και εμπλουτίζει αρκετά το λεξιλόγιό του. Η πρόοδος στους τομείς αυτούς συνεχίζεται καθολη την παιδική και εφηβική ηλικία, οι δραματικότερες όμως αλλαγές συμβαίνουν κατά την προσχολική ηλικία και κυρίως περί το 3^ο έτος της ηλικίας³.

Συγκεκριμένα:

- Βελτιώνεται η καταληπτότητα ομιλίας σε 80% (συνήθως δεν μπορούν ακόμη να πουν το «ρ», το «λ» και «σ»)
- Γίνεται καταληπτό από άτομα εκτός της οικογένειας
- Απαντάει σωστά σε όλων των ειδών ερωτήσεων
- Χρησιμοποιεί ένα λεξιλόγιο περίπου 500 λέξεων
- Μπορεί να συντάξει προτάσεις 3-4 λέξεων
- Η γραμματική και το συντακτικό μοιάζει με αυτό των ενηλίκων
- Διηγείται τις εμπειρίες του
- Αναγνωρίζει τα βασικά χρώματα και τις έννοιες «μέρα-νύχτα»⁴

³ Παρασκευόπουλος, Ι. 1984, Εξελικτική ψυχολογία, Αθήνα, τ. 2, σελ. 68

⁴ Stackhouse J. & Wells B (2007): Phases of Development II: From Speech to Literacy. In. Children's Speech and Literacy Difficulties. A psycholinguistic framework. Whurr Publishers Ltd

1.2 Συντακτική ανάπτυξη παιδιού

Όπως αναφέραμε πιο πάνω, το παιδί αρχίζει να εξελίσσεται γλωσσικά σε συντακτικό επίπεδο από 10 μηνών και άνω. Μέχρι τότε απλά ψελλίζει και επαναλαμβάνει ήχους. Η συντακτική ανάπτυξη χωρίζεται σε δύο περιόδους 0-3 και 3-5 χρονών. Ακολουθεί τα εξής στάδια σύμφωνα με τον Dale (1972):⁵

A. Η πρώτη περίοδος της συντακτικής ανάπτυξης (0 - 3 χρόνια)

1. Το πρώτο μέρος της συντακτικής ανάπτυξης (0-2 χρόνια)

α. Το ολοφραστικό στάδιο (10 - 12 μηνών)

Λέξη - πρόταση. Συγκριτικός λόγος

β. Το μεταβατικό στάδιο (12 - 18 μηνών)

Δύο ή περισσότερες λέξεις

γ. Το στάδιο των προτάσεων των 2 λέξεων

Η αρχή της συντακτικής δομής (18 - 20 μηνών)

Τηλεγραφικός λόγος

Δομή των προτάσεων

(Αξ.1) + Av

Π Av + (Αξ.2)

Av + Av

Π= Πρόταση, Αξ=αξονική λέξη, Av= ανοιχτή λέξη, ()= προαιρετική εμφάνιση της λέξης

2. Το δεύτερο μέρος της συντακτικής ανάπτυξης (2 - 3 χρόνια)

Προτάσεις τριών λέξεων. Δομή πρότασης:

Υποκείμενο - Ενέργεια - Αντικείμενο (π.χ. μαμά παίρνει μπάλα)

Υποκείμενο - Ενέργεια - Τόπος (π.χ. μαμά πάει έξω)

B. Η δεύτερη περίοδος της συντακτικής ανάπτυξης (3 - 5 ή 6 χρόνια)

⁵ Dale, Philip S. Language development: Structure and function. Hinsdale, Illinois: Dryden Press, 1972.

Πρόοδος μεγάλη στο τομέα της κατανόησης και της παραγωγής λόγου. Ανάπτυξη των γλωσσικών μετασχηματισμών (ερωτήσεις, αρνητικές προτάσεις).

Παράγοντες που συμβάλλουν στη συντακτική ανάπτυξη

Είναι: η αυθόρμητη και η προκαλούμενη μίμηση της γλώσσας των ενηλίκων, η ενθάρρυνση των γονέων και ο ενεργητικός ρόλος του παιδιού

1.3 Θεωρίες για κατάκτηση της γλώσσας

Το πώς ακριβώς γίνεται η κατάκτηση μιας γλώσσας είναι κάτι που δεν έχει διευκρινιστεί πλήρως και υπάρχουν διάφορες θεωρίες που αντικρούονται μέχρι και σήμερα.

Ο τρόπος με τον οποίο το παιδί κατακτά την γλώσσα δεν είναι απόλυτα γνωστός, όπως δεν είναι γνωστές και οι εσωτερικές λειτουργίες οι οποίες μετέχουν σε μια τέτοια διαδικασία.

Για παράδειγμα, με ποιο τρόπο αναγνωρίζει ένα παιδί τι ακριβώς εννοούμε όταν του δείξουμε ένα μήλο και πούμε «κόκκινο», «μήλο» ή «νόστιμο»; Σε κάθε περίπτωση θα γίνει κατανοητό το νόημα, αν και οι διαφοροποιήσεις στο πλαίσιο αναφοράς μπορεί να είναι αμελητέες⁶.

Το παιδί μαθαίνει την γλώσσα με την διαρκή χρήση της ομιλίας, όχι επειδή εργάζεται συνειδητά προς αυτήν την κατεύθυνση αλλά επειδή αποτελεί ένα μέρος της κοινωνικής του δράσης. Επομένως η διαδικασία κατάκτησης της γλώσσας κατατείνει στη διαμόρφωση από το παιδί αυτοματοποιημένων (όχι συνειδητών) γλωσσικών δομών, οι οποίες του δίνουν την δυνατότητα να εκτελεί πράξεις ομιλίας, χωρίς συνειδητή ανάλυση τους, τουλάχιστον μέχρι να αρχίσει το σχολείο⁷.

Υπάρχουν δυο ειδών θεωρίες, οι εμπειριοκρατικές και οι βιολογικές. Συνοπτικά οι μεν υποστηρίζουν ότι μια γλώσσα μαθαίνεται μέσω της εμπειρίας ενώ οι δε υποστηρίζουν ότι

⁶ Cole N. & Cole S.(2002), Η ανάπτυξη των παιδιών, Τυπωθήτω, Αθήνα

⁷ Νήμα Ε. Γλωσσική ανάπτυξη και διδασκαλία, Επιστημονικό Βήμα, τ.3, 2004

η κατάκτηση της γλώσσας είναι εγγεγραμμένη στο dna μας, όπως το μάσημα της τροφής ή το βάδισμα.

Οι υποστηρικτές της εμπειριοκρατικής θεωρίας, με κυριότερους θιασωτές τον Skinner και τον Bloomfield πιστεύουν ότι μια γλώσσα κατακτιέται από την συσσωρευμένη εμπειρία και από τα ερεθίσματα που λαμβάνει το παιδί από το περιβάλλον του. Οι διαδικασίες εδώ είναι η μάθηση με μοντέλο, η επανάληψη και η ενίσχυση. Σύμφωνα με αυτή την άποψη τα παιδιά μαθαίνουν μια γλώσσα επειδή μιμούνται, παπαγαλίζουν δηλαδή την γλώσσα του στενού περιβάλλοντος. Και τα λάθη τους, τα διορθώνουν οι μεγάλοι που αποτελούν το παράδειγμα⁸.

Αυτό όμως δεν εξηγεί πως τα παιδιά παράγουν προτάσεις που δεν τις έχουν ακούσει ή, όπως θα δούμε παρακάτω, πως σχηματίζουν πληθυντικό αριθμό λέξεων που δεν υπάρχουν όταν τους ζητηθεί.

Πρώτος ο Eric Lenneberg (1967) τόνισε τη βιολογικά καθορισμένη ικανότητα του ανθρώπου για την απόκτηση της γλώσσας. Στη συνέχεια ο Noam Chomsky υπήρξε ο βασικότερος θιασωτής της βιολογικής-γενετικής θεωρίας. Η θεωρία αυτή υποστηρίζει ότι η γλωσσική εξέλιξη οφείλεται στην ύπαρξη έμφυτων γλωσσικών δομών, οι οποίες ενεργοποιούνται σε συνάρτηση με την βιολογική-γνωστική του ωριμότητα. Άρα το παιδί μαθαίνει τις δομές της γλώσσας αυθόρμητα, χωρίς την μεσολάβηση της συμβατικής μάθησης. Οι βασικές δομές της γλώσσας είναι εγγενείς και ο καθένας μπορεί να μάθει μια γλώσσα αρκεί να εκτεθεί σε αυτή, χωρίς συστηματική διδασκαλία⁹.

Συγκεκριμένα η ανθρώπινη γλώσσα¹⁰ :

α) Περιλαμβάνει ένα ευρύτατο λεξιλόγιο, ενώ αντίθετα τα συστήματα των ζώων αφορούν βασικές και συγκεκριμένες έννοιες, όπως πείνα, θυμό, φόβο κλπ.

⁸ Νήμα Ε. Γλωσσική ανάπτυξη και διδασκαλία, Επιστημονικό Βήμα, τ.3, 2004

⁹ Μήτσης Ν. (1996), Διδακτική του γλωσσικού μαθήματος. Από τη γλωσσική θεωρία στη διδακτική πράξη. Αθήνα, Gutenberg.

¹⁰ Φιλιππάκη - Warburton E., Εισαγωγή στη θεωρητική γλωσσολογία, Νεφέλη, Αθήνα 1992

β) Περιέχει εκφράσεις που δηλώνουν κάτι για το παρόν, παρελθόν και μέλλον, πράγματα που μπορεί να είναι και φανταστικά. Αντιθέτως τα ζώα μπορούν μόνο να περιγράψουν ένα επικείμενο κίνδυνο, όταν το περιβάλλον που βρίσκονται τους το επιβάλλει.

γ) Λειτουργεί σύμφωνα με ορισμένους γραμματικούς κανόνες κι έτσι δίνει την ευκαιρία στον ομιλητή να δημιουργήσει και να συλλάβει άπειρα μηνύματα. Στα ζώα αντίθετα τα μηνύματα που δίνονται αφορούν ένα και μόνο πράγμα, πού π.χ. θα βρουν τροφή ή ότι πλησιάζει κάποιος κίνδυνος.

Τα αποτελέσματα των πειραμάτων σε ζώα, ενισχύουν την άποψη ότι οι ανθρώπινες γλώσσες οφείλονται στη γενετική υπεροχή, παρ' όλο που κάποιοι χιμπατζήδες χρησιμοποιούν ορισμένα σύμβολα. Δεν μπορούν να συνδυάσουν τα σύμβολα αυτά και να σχηματίσουν μια ολοκληρωμένη πρόταση, γιατί ο σχηματισμός που κάνουν δεν έχει γραμματική δομή.

Εκτός των ανωτέρω, υπάρχουν σαφείς ενδείξεις ότι οι αλλαγές που παρατηρούνται στη συμπεριφορά των παιδιών ηλικίας 2,5 έως 6 ετών οφείλονται στην σταδιακή ωρίμανση του εγκεφάλου. Στο διάστημα αυτό αυξάνεται ο όγκος του κατά 40%, πραγματοποιείται η μυελίνωση, ολοκληρώνονται οι συνδέσεις μεταξύ κροταφικών, ινιακών και βρεγματικών λοβών, αυξάνονται οι συνάψεις που ενισχύουν τη βραχύχρονη μνήμη κλπ¹¹.

Το ότι η ανθρώπινη γλώσσα αποκτάται χωρίς καμιά ιδιαίτερη διδασκαλία από τους ενήλικες, αποδεικνύει ότι ο ανθρώπινος εγκέφαλος περιέχει έναν έμφυτο μηχανισμό απόκτησης της γλώσσας (LAD: Language Acquisition Device). Έχοντας, δε, εντοπίσει την ύπαρξη του «αιτιώδους συλλογισμού» σε βρέφη τα οποία δεν έχουν προλάβει ακόμη να αλληλεπιδράσουν με το περιβάλλον,

¹¹ Φιλιππάκη - Warburton E., Εισαγωγή στη θεωρητική γλωσσολογία, Νεφέλη, Αθήνα 1992

θεωρούν ότι με παρόμοιο τρόπο δημιουργείται και η γλωσσική ικανότητα ως ένας από τους πολλούς «αρθρωτούς επεξεργαστές» που διαθέτει ο ανθρώπινος νους εγγενώς.¹²

- Ακόμα, υπάρχει μια νεότερη ερμηνευτική θεώρηση της γλωσσικής μάθησης, η γνωστική θεωρία (J Piaget, Macnamara) σύμφωνα με την οποία το παιδί αρχικά, ενεργώντας πάνω στα αντικείμενα του περιβάλλοντός του, αποκτά προγλωσσικές νοητικές αναπαραστάσεις τις οποίες στη συνέχεια μεταφράζει σε γλωσσικές, με τη βοήθεια γενικότερων «μηχανισμών γνωστικής απόκτησης» (Cognitive Acquisition Devices) C.A.D., που συμβάλλουν στη λειτουργία γενικών στρατηγικών μάθησης.

1.4 Κατάκτηση της μορφολογίας της γλώσσας

Η Γλώσσα είναι ένα συμβολικό σύστημα σημείων με το οποίο επικοινωνούν μεταξύ τους τα μέλη μιας γλωσσικής κοινότητας. Το σύστημα αυτό αποτελείται από τέσσερα (4) υποσυστήματα, τα οποία βρίσκονται σε λειτουργική σχέση μεταξύ τους.

Τα υποσυστήματα της γλώσσας είναι: το συντακτικό, το σημασιολογικό, το φωνολογικό, το μορφολογικό και το πραγματολογικό.

Φωνολογικό σύστημα κανόνων που υλοποιεί τις ακολουθίες φθόγγων σε φράσεις

Μορφολογικό σύστημα κανόνων που διέπουν τη δημιουργία των λέξεων μιας γλώσσας

Συντακτικό σύστημα κανόνων που καθορίζουν τις επιτρεπόμενες φράσεις και προτάσεις σε μια γλώσσα

¹² Φιλιππάκη - Warburton E., Εισαγωγή στη θεωρητική γλωσσολογία, Νεφέλη, Αθήνα 1992

Σημασιολογικό: σύστημα κανόνων που καθορίζουν την ερμηνεία των φράσεων που δημιουργήθηκαν από το συντακτικό σύστημα.¹³

Στο παρακάτω κεφάλαιο θα αναλύσουμε το μορφολογικό σύστημα της γλώσσας. Η μορφολογική γραμματική είναι στοιχειώδεις μονάδες της γραμματικής, πιο σύντομες από λέξεις αλλά και οι κανόνες που καθορίζουν τον συνδυασμό αυτών των μονάδων για να σχηματιστούν λέξεις. Είναι δηλαδή οι κλίσεις των μερών του λόγου, για παράδειγμα οι πτώσεις και οι χρόνοι. Είναι επίσης μικροί κανόνες για τα συνθετικά της λέξης, π.χ. πως μπορεί να χρησιμοποιηθεί το στερητικό Α¹⁴.

Οι κλίσεις των μερών του λόγου διέπονται από κανόνες που είναι εξειδικευμένοι και συχνά εφαρμόζουν ο ένας πάνω στον άλλο, όπως για παράδειγμα γίνεται στον σχηματισμό μιας πτώσης με διάφορες καταλήξεις. Γι' αυτό η μελέτη της μορφολογικής ανάπτυξης έχει διαδραματίσει έναν καταλυτικό ρόλο στη θεωρία της κατάκτησης της γλώσσας, επειδή η μορφολογική γραμματική έχει μια ιδιαίτερη δομή, που επιτρέπει πιο εύκολα την εμπειρική καταγραφή της ανάπτυξης της αλλά και τη θεωρητική ερμηνεία αυτής¹⁵.

Ένα από τα σημαντικότερα προβλήματα της έρευνας για την κατάκτηση της γλώσσας είναι το πώς κατακτάται η γραμματική και συντακτική δομή. Από τα πρώτα κιόλας στάδια της διαδικασίας τα παιδιά κατανοούν τον τρόπο εκφοράς του λόγου και αυτόματα γενικεύουν τους κανόνες της, με αποτέλεσμα να κάνουν ορισμένα λάθη που αποδεικνύουν ακριβώς την ικανότητα αυτής της γενίκευσης. Για παράδειγμα ένα πολύ μικρό παιδί μπορεί να ρωτήσει: «γιατί φοβούσαι;» γενικεύοντας με τον τρόπο αυτό τον κανόνα που έχει εσωτερικεύσει για τον τρόπο με τον οποίο κλίνονται όλα τα άλλα

¹³ Μούσιου Όλγα, Γλωσσική ανάπτυξη του παιδιού, <http://www.olgamousiou.gr/keimena/glwssologikakeimena/53-2010-08-17-10-46-52.pdf>, προσπ. 01/11/2013

¹⁴ Κατη, Δ. 1990. Μορφολογική γλωσσική ανάπτυξη. Στο Παιδαγωγική ψυχολογική εγκυκλοπαίδεια. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα, σελ. 3208-3209

¹⁵ Κατη, Δ. 1990. Μορφολογική γλωσσική ανάπτυξη. Στο Παιδαγωγική ψυχολογική εγκυκλοπαίδεια. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα, σελ. 3208-3209

ρήματα της γλώσσας (λυπ-ά-μαι / λυπ-ά-σαι, χτυπι-έ-μαι / χτυπι-έ-σαι, άρα και: φοβ-ού-μαι / φοβ-ού-σαι)¹⁶.

Αν θέλουμε να συσχετίσουμε την μορφολογική ανάπτυξη με τις θεωρίες που αναφέραμε παραπάνω θα δούμε ότι τα γλωσσικά λάθη που κάνουν τα παιδιά στη γραμματική αποδεικνύουν ότι η μάθηση της γλώσσας δε στηρίζεται στη μίμηση και την παπαγαλία αλλά στη λειτουργία νοητικών κανόνων. Σύμφωνα με την Κατή (1990) «η ομαλοποίηση ανώμαλων ρημάτων -όπως το ελληνικό έξερε αντί για ήξερε- μαρτυρεί την εξαγωγή και εφαρμογή ενός κανόνα για το σχηματισμό ρημάτων στους παρελθοντικούς χρόνους. Το γεγονός ότι τα παιδιά λειτουργούν με βάση κανόνες είχε άλλωστε αποδειχτεί σε μια πειραματική μελέτη [...], που έμεινε ιστορική για την ψυχολογία, μιας και τα παιδιά σχημάτισαν τον πληθυντικό ανύπαρκτων ουσιαστικών που επινοήθηκαν για χάρη της μελέτης -δηλαδή, λέξεων που δεν είχαν ποτέ ακούσει και συνεπώς δεν μπορούσαν να μιμηθούν. Επίσης η εξίσωση των καταλήξεων αιτιατικής-ονομαστικής πληθυντικού -όπως στο οι κύβους- μαρτυρεί ότι το παιδί έχει καταγράψει ότι τα τριτόκλιτα στον πληθυντικό ουσιαστικά αποτελούν στην ελληνική μια εξαίρεση, και συμμορφώνει τα ουσιαστικά σε -ος στο γενικότερο σχήμα κλίσης. »

1.5 Κατάκτηση της μορφολογικής γραμματικής σε σύγκριση με άλλες γλώσσες

Η ιδιαίτερη γλωσσική θέση του ανθρώπου στο σύμπαν προκύπτει από τέσσερις τουλάχιστον διαπιστώσεις, κατά τον E. Lenneberg¹⁷

¹⁶ Cole N. & Cole S.(2002) , Η ανάπτυξη των παιδιών, Τυπωθήτω, Αθήνα

¹⁷ Lenneberg, E. (1967), Biological Foundations of Language. New York, Wiley

1. Κάθε πολιτισμός και κοινωνία έχουν γλώσσα
2. Σύμφωνα με συγκριτικές γλωσσολογικές παρατηρήσεις σε κάθε γλώσσα, ανεξάρτητα από τις διαφορές που υπάρχουν μεταξύ τους και ανεξάρτητα από τις ιδιαιτερότητας υπάρχουν κάποιες κοινές δομές.
3. Η κατάκτηση της γλώσσας έχει σχέση με την ηλικία, άρα και με τον βαθμό που έχει ωριμάσει ο εγκέφαλος σε κάθε ηλικία.
4. Οι στρατηγικές με βάση τις οποίες τα παιδιά κατακτούν τη γλώσσα είναι ίδιες σε γενικό βαθμό. Άρα η γλωσσική κατάκτηση σε όλες τις γλώσσες έχει σε όλο το κόσμο τις ίδιες φάσεις και τα ίδια στάδια.

Σύμφωνα με τον Chomsky: “Τα παιδιά μεγαλώνουν σε όλο τον κόσμο και μαθαίνουν να μιλούν 5.000 περίπου διαφορετικές γλώσσες. Σε όλες αυτές τις γλώσσες ενυπάρχουν κοινές δομές, ενυπάρχει μια παγκόσμια Γραμματική, η οποία έχει ορισμένους θεμελιώδεις κανόνες, κοινούς σε όλες τις γλώσσες. Κάθε γλώσσα εφαρμόζει τους κανόνες αυτούς με διαφορετικό τρόπο, όλες ωστόσο έχουν ονόματα, ρήματα, κλίσεις, εγκλίσεις και χρόνους. Αυτή η παγκόσμια Γραμματική είναι καταχωρημένη στον ανθρώπινο εγκέφαλο, ο οποίος μπορεί να δεχτεί και να λειτουργήσει πολλά και ποικίλα προγράμματα”¹⁸.

Αν και όλες οι γλώσσες χρησιμοποιούν και τα δύο είδη διαφοροποίησης, παρατηρείται η τάση να στηρίζονται πιο πολύ σε ένα από τα δύο. Έτσι, η γραμματική γλωσσών όπως η ελληνική είναι κυρίως μορφολογική.

Η βιβλιογραφία σχετικά με την κατάκτηση της μορφολογικής γραμματικής άρα και των πτώσεων δεν είναι μεγάλη, αφού το μεγαλύτερο μέρος της έρευνας έχει γίνει για μια γλώσσα που δεν έχει περίπλοκη μορφολογία-την Αγγλική. Στην διαδικασία κατάκτησης της αγγλικής γλώσσας παρατηρείται ότι στα πρώτα στάδια γλωσσικής ανάπτυξης απουσιάζουν οι πτώσεις, ή οι καταλήξεις πληθυντικού κ.ο.κ.

¹⁸ Νήμα Ε. (2004), Γλωσσική ανάπτυξη και διδασκαλία, Επιστημονικό Βήμα, τ.3

Βέβαια, στην ελληνική γλώσσα οι περισσότερες λέξεις είναι πολυσύλλαβες και πολυμορφηματικές, ενώ ταυτόχρονα οι μονοσύλλαβες λέξεις είναι κυρίως λειτουργικές. Αντίθετα, στα αντίστοιχα αγγλικά κριτήρια χρησιμοποιούνται πολλές μονοσύλλαβες λέξεις, αφού στην αγγλική γλώσσα οι λέξεις αυτές αποτελούν ανεξάρτητα μορφήματα.

Στη γαλλική γλώσσα για να αξιολογηθεί η κατάκτηση της μορφολογικής γραμματικής παρατηρείται πως γίνεται η κατάκτηση των μορφημάτων, όπου τα υποκείμενα καλούνται να προφέρουν χωριστά τα δύο μέρη μιας παράγωγης λέξης (π.χ. *joueur*: *joue-eur*). Στην ελληνική γλώσσα όμως αυτό είναι πιο δύσκολο αφού η χρήση τους με παράγωγες λέξεις είναι ιδιαίτερα δύσκολη, καθώς υπάρχουν θέματα με περισσότερα του ενός μορφήματα, (π.χ. *χορ-ευ-τ-ής*). Για τη δημιουργία των λέξεων οι σχηματισμοί είναι πάντα διφυείς, δηλαδή κάθε φορά ένα επίθημα προστίθεται σε ένα θέμα για να δημιουργήσει παράγωγο θέμα, το οποίο με τη σειρά του χρειάζεται την παρουσία κλιτικού επιθήματος για να αποτελέσει λέξη (π.χ. *χορ-ός, χορεύ-ω, χορευτ-ής*)¹⁹

Ένα ακόμα κριτήριο κατάκτησης της μορφολογικής γραμματικής είναι η αναστροφή σύνθετων λέξεων που απαιτεί την ταυτόχρονη εκτέλεση δύο λειτουργιών, απαιτεί, δηλαδή, υψηλού επιπέδου γλωσσικές και γνωστικές ικανότητες, ιδιαίτερα στην ελληνική γλώσσα, όπου η σύνθεση είναι μια πολύπλοκη μορφολογική διαδικασία και έχει στενή σχέση με την κλίση. Αντίθετα, σε γλώσσες με πολύ φτωχό κλιτικό σύστημα, όπως, για παράδειγμα, στην αγγλική, η αναστροφή είναι απλούστερη διαδικασία λόγω της απουσίας κλιτικών επιθημάτων (π.χ. *boxmail-mailbox*)²⁰.

Στην ελληνική που είναι πιο περίπλοκη είναι ενδιαφέρον ότι η μορφολογία χρησιμοποιείται από το παιδί από πολύ νωρίς και μάλιστα σχεδόν άψογα. Και γι' αυτό, την τελευταία δεκαετία, ακούγονται όλο και πιο συχνά προτάσεις που επαναφέρουν στο προσκήνιο την ιδέα μιας εγγενούς ικανότητας για τη μάθηση της γλώσσας.²¹

¹⁹ Γρηγοράκης, Ι. (2010), *Μορφολογική επίγνωση: μια μεταγλωσσική ικανότητα συνειδητού χειρισμού της μορφολογικής δομής των λέξεων*, Επιστημονικό Βήμα. τ.10, Αθήνα

²⁰ Γρηγοράκης, Ι. (2010), *Μορφολογική επίγνωση: μια μεταγλωσσική ικανότητα συνειδητού χειρισμού της μορφολογικής δομής των λέξεων*, Επιστημονικό Βήμα. τ.10, Αθήνα

²¹ Κατη, Δ. 1990. *Μορφολογική γλωσσική ανάπτυξη*. Στο *Παιδαγωγική ψυχολογική εγκυκλοπαίδεια*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα, σελ. 3208-3209

1.6 Κατάκτηση της μορφολογίας των πτώσεων στην ελληνική

Η μελέτη των πτώσεων της Ελληνικής Γλώσσας αποτελεί κομβικό σημείο. Σε κάθε λέξη η πτώση καθορίζει συγκεκριμένο ρόλο, λειτουργία και σημασία. Επομένως, αν κάποιος αρχικά δεν μπορεί να αναγνωρίσει την πτώση μιας λέξης ώστε να καθορίσει τη θέση και τη λειτουργία της μέσα στην πρόταση, τότε βγάζει ελάχιστα συμπεράσματα για τη λέξη.

Κάθε πτώση εξυπηρετεί πολλούς και διαφορετικούς θεματικούς ρόλους και αυτό επειδή οι διαφορετικές πτώσεις εμφανίζονται και σε άλλες ονοματικές φράσεις. Επομένως κάθε γραμματικός ρόλος μπορεί να διασπαστεί σε διαφορετικά είδη γραμματικών λειτουργιών με διαφορετική σημασία. Ακόμη κάθε λειτουργία φέρει διαφορετικό περιεχόμενο. Αυτά αναφέρονται στη λεξική σημασία της λέξης η οποία φέρει διαφορετικές λειτουργίες και περιεχόμενα.

Η ελληνική γλώσσα έχει πλούσιο κλιτικό σύστημα με 4 πτώσεις (ονομαστική, αιτιατική, γενική, κλιτική), 2 αριθμούς (ενικός και πληθυντικός), 3 γένη (αρσενικό, θηλυκό και ουδέτερο) και 8 κλιτικές τάξεις (Ralli, 1998)

Έτσι, έχουμε τέσσερις διαφορετικές πτώσεις:

1. Ονομαστική
2. Γενική
3. Αιτιατική
4. Κλητική

Τα πτωτικά μέρη του λόγου είναι:

1. το Άρθρο
2. το Ουσιαστικό
3. το Επίθετο
4. η Αντωνυμία
5. η Μετοχή.

Κάθε κλιτή λέξη κλίνεται ως προς την πτώση, αν και η επιφανειακή μορφή μιας λέξης μπορεί να μην δηλώνει σαφώς σε ποιά πτώση βρίσκεται (π.χ. του/το μαθητή-ίδιο σε γενική και αιτιατική ενικού. Μόνο τα αρσενικά σε –ος έχουν διαφορετική κατάληξη για κάθε πτώση και αυτό μόνο στον ενικό αριθμό. Σε γενικές γραμμές η αιτιατική των ουσιαστικών είναι ίδια με την ονομαστική σε ουδέτερα (ον: το γρασίδι, αιτ: το γρασίδι) και θηλυκά (ον. Οι αλεπούδες, αιτ. Τις αλεπούδες). Το οριστικό άρθρο διαφοροποιείται στην ονομαστική, γενική και αιτιατική στο αρσενικό και θηλυκό γένος αλλά στο ουδέτερο η ονομαστική και η αιτιατική είναι ίδια και για τους δυο αριθμούς.

Η κατάκτηση της πτώσης εξαρτάται από τον τύπο της κάθε γλώσσας. Μπορεί δυο πτώσεις να εμφανιστούν ταυτόχρονα στο λεξιλόγιο του παιδιού αλλά να μην κατακτηθούν ολοκληρωμένα στην ίδια ηλικία. Από την κατάκτηση των πτώσεων μπορούμε να αντλήσουμε λεπτομέρειες για την κατάκτηση της Φράσεως Προσδιοριστικού Δείκτη δηλαδή της Φράσης στην οποία βρίσκονται τα άρθρα.

Η κατάκτηση του κάθε στοιχείου της κάθε πτώσης εξαρτάται από το γένος του ουσιαστικού και από την ηλικία του παιδιού.

1.7 Κατάκτηση της Μορφολογίας των Πτώσεων και Έρευνες

Τα παιδιά ακούνε ένα απλό δείγμα από τη γλώσσα τους και επομένως πρέπει να το γενικεύσουν στην ομιλία τους για να κατανοήσουν και να παράγουν καινούριες φράσεις. Οι τύποι των πτώσεων εφαρμόζονται στα κατάλληλα συμφραζόμενα επομένως το παιδί πρέπει να καταλάβει τη σημασία για το σχηματισμό τους. Υπάρχουν κάποια στοιχεία που δείχνουν ότι ο σχηματισμός των πτώσεων αποκτάται σταδιακά, περιφερικά ή διαπιστώνοντας αργότερα περισσότερες αφηρημένες έννοιες από πρωτότυπες. Έχει παρατηρηθεί από έρευνες ότι υπάρχουν διάφορες σχέσεις κατάκτησης ανάμεσα στις πτώσεις και συσχέτισης με το γένος. Στην Ελληνική γλώσσα, η κατάκτηση της πτώσης

συνδυάζεται με την κατάκτηση του αριθμού και του γένους, χωρίς όμως να εξαρτάται το ένα από το άλλο.

- Από έρευνα που πραγματοποιήθηκε, παρατηρήθηκε ότι τα στοιχεία της ονομαστικής πτώσης αρχίζουν να εμφανίζονται από την ηλικία των δύο ετών περίπου και ισχυρίζονταν ότι τα περιβάλλοντα στα οποία εμφανίζεται η ονομαστική πτώση είναι περισσότερα από αυτά στα οποία εμφανίζονται όλες οι υπόλοιπες πτώσεις για την Ελληνική Γλώσσα. Ταυτόχρονα εμφανίζονται τα στοιχεία και της γενικής πτώσης, τα οποία κατακτώνται ολοκληρωτικά αργότερα από αυτά της ονομαστικής. Παρατηρείται δηλαδή σταδιακή κατάκτηση των στοιχείων της γενικής πτώσης μέχρι την ηλικία 2;8, στην οποία κατακτώνται πλήρως. Αντίθετα, στην ονομαστική πτώση τα παιδιά συνήθως κατακτούν το μεγαλύτερο μέρος των στοιχείων της πτώσης στην ηλικία των δύο περίπου ετών και το διατηρούν μέχρι να την κατακτήσουν ολοκληρωτικά. Επίσης, φαίνεται ότι υπάρχει συστηματική χρήση της ονομαστικής σε σχέση με τη γενική παρ' όλο που κατακτώνται στην ίδια ηλικία (Marinis, 2003).
- Σε άλλη έρευνα, διαπιστώθηκε ότι η ονομαστική πτώση εμφανίστηκε για πρώτη φορά στην ομιλία του παιδιού σε ηλικία 1;11. Για τα μονόγλωσσα ελληνόπουλα πριν από αυτό το στάδιο οι κατάληξεις των πτώσεων εκλείπουν από τα ουσιαστικά και εμφανίζονται κατάληξεις αιτιατικής πτώσης ενικού ή πληθυντικού αριθμού με κατάληξη φωνηέντου. Δηλαδή το ουσιαστικό χρησιμοποιείται στη βασική του μορφή «μπαμπά» (Stephany, 1997). Σε ηλικία 1;11 έως 2;04 αρχίζουν να χρησιμοποιούν σωστά την κατάληξη –ς της ονομαστικής για το αρσενικό γένος. Παρατηρήθηκε γενίκευση και σε άλλα αρσενικά ουσιαστικά όμως πολλά στοιχεία υποστηρίζουν ότι δεν υπάρχει πλήρης κατανόηση από το παιδί για την ύπαρξη δύο κατηγοριών των έμψυχων ουσιαστικών, ουσιαστικά που παίρνουν κατάληξη –ς και ουσιαστικά που δεν παίρνουν κατάληξη –ς. Επιπλέον, σημειώνεται ότι το παιδί δεν έχει κατανοήσει και διαχωρίσει το είδος του γένους καθώς δεν έκανε γενίκευση της κατάληξης –ς και στα θηλυκά ουσιαστικά. Τέλος, καταγράφηκε υπεργενίκευση της κατάληξης

–ς σε ξένες γλώσσες και σε περίπτωση που χρησιμοποιούσε δύο συνεχόμενα ουσιαστικά.

Στο δεύτερο μέρος της παρούσας εργασίας, κάνουμε βιβλιογραφική ανασκόπηση για τις πτώσεις και τα χαρακτηριστικά τους.

2. ΟΙ ΠΤΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΤΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΟΥΣ

Η Ελληνική είναι μια πλούσια μορφολογικά γλώσσα, που η μορφή των λέξεων διαφοροποιείται κάθε φορά για να δείξει τον ρόλο που παίζει η καθεμιά λέξη μέσα στην πρόταση. Ένα ουσιαστικό αλλάζει μορφές ανάλογα με την σχέση μεταξύ των άλλων λέξεων και το πώς λειτουργεί μέσα στην πρόταση. Το κύριο μέρος του ουσιαστικού περιέχει τη βασική σημασία του αλλά προστίθεται και μια κατάληξη που δείχνει τον ρόλο του μέσα στην πρόταση. Οι καταλήξεις αλλάζουν σύμφωνα με συγκεκριμένα πρότυπα ή σύμφωνα με τις κλίσεις που δείχνουν ποιος είναι ο αριθμός, ποια είναι η πτώση και ποιο το γένος του ουσιαστικού. Για την πτώση πολλές πληροφορίες παίρνουμε και από τα άρθρα²².

Ο όρος πτώση αναφέρεται στον μηχανισμό που καθορίζει τη συντακτική σχέση ανάμεσα σε ένα ρήμα ,στο υποκείμενο και το αντικείμενο. Ακόμη, η πτώση σχετίζεται με τις σημασιολογικές σχέσεις μεταξύ των ουσιαστικών που την φέρουν και των κατηγορημάτων με τα οποία συνδέεται. Η πτώση δηλαδή σημειώνει τη λειτουργία κάθε ονοματικής φράσης (ονοματικό σύνολο) μέσα στην πρόταση. Έχει σχέση με τα ουσιαστικά, τις αντωνυμίες και τα επίθετα αλλά δεν αναφέρεται στα ρήματα. Επίσης ,δεν σχετίζεται πάντα με τους θεματικούς ρόλους, που εμφανίζονται μέσα στην πρόταση. Αυτό συμβαίνει γιατί οι θεματικοί ρόλοι συνδέονται με τα ορίσματα , τα οποία δεν αλλάζουν κατά την αλλαγή της πτώσης. Η μορφή της πτώσης φαίνεται στην κατάληξη της λέξης(1).

²² Athanasiou. K., *Modern Greek Grammar*, Διαθέσιμο σε:
<http://www.greekgrammar.eu/pdf/cases.pdf> , προσπ. 09/10/13

(1). Ο μάγειρας της φώναξε.

Αντικείμενο γενικής πτώσης

Ο μάγειρας φώναξε την βασίλισσα.

Αντικείμενο αιτιατικής πτώσης

Τα υποκείμενα και τα αντικείμενα και στις δύο προτάσεις φέρουν τον ίδιο θεματικό ρόλο όμως τα αντικείμενα είναι σε διαφορετική πτώση και στα δυο παραδείγματα.

2.1 Η Ονομαστική Φράση και τα χαρακτηριστικά της:

Η Ονομαστική πτώση αποδίδεται σε μια ΟΦ στην θέση του Υποκειμένου από την κλίση του Ρήματος, και η Αιτιατική αποδίδεται από το Ρήμα στο Αντικείμενο. Κάθε ονομαστικό σύνολο έχει μια πτώση σύμφωνα με τη θεωρία the Government and Binding Theory (Chomsky, 1982) και αυτή η προϋπόθεση ονομάζεται πτωτικό φίλτρο. Σε γλώσσες όπως τα Αγγλικά δείχνεται με ελάχιστο τρόπο η πραγμάτωση της πτώσης, αφού μόνο στις αντωνυμίες διακρίνονται τρεις πτώσεις (η ονομαστική, η αιτιατική και η γενική)²³. Αν μια πρόταση, περιέχει ονομαστικό σύνολο, το οποίο δεν ορίζεται από πτώση, τότε αναγνωρίζουμε την πρόταση ως αντιγραμματική. Σύμφωνα με τον Chomsky όλες οι γλώσσες έχουν πτώση. Σε μερικές γλώσσες όπως στα Ρώσικα και στα Κινέζικα η πτώση είναι αόρατη. Όμως, ακόμα και σε αυτήν την περίπτωση, θεωρείται ότι το πτωτικό φίλτρο αναφέρεται στην αφηρημένη πτώση, η οποία προσδίδεται, ανεξάρτητα από το αν είναι ορατή η μορφολογία της στην ονομαστική φράση ή όχι.

Ο ορισμός της πτώσης στο υποκείμενο και στο αντικείμενο εξαρτάται από τη δομική θέση των ονομαστικών συνόλων σε σχέση με το ρήμα και την κλίση, τουλάχιστον όσον

²³ Ιστοσελίδα New Testament Greek, Greek nouns, Διαθέσιμο σε: http://ntgreek.org/learn_nt_greek/nouns1.htm , προσπ. 08/10/13

αφορά τη δομική πτώση²⁴. Μιλάμε για δομική πτώση όταν αυτή προσδιορίζεται κάτω από συγκεκριμένη δομική σχέση ανάμεσα στην Κεφαλή που την προσδίδει και την ΟΦ, που την λαμβάνει. Έτσι λοιπόν τα υποκείμενα εξαρτώνται από την παρουσία της κλίσης του ρήματος. Η Ελληνική, έχει μόνο παρεμφατικά ρήματα, (π.χ. 2), αλλά σε άλλες γλώσσες τα απαρέμφατα δεν μπορούν να δώσουν Ονομαστική Πτώση. Γι αυτό και η πρόταση 3α είναι αντιγραμματική στην Αγγλική. Αντίθετα, η ακριβής μετάφραση της ίδιας πρότασης στην Ελληνική είναι γραμματική, (3β), επειδή το ρήμα δεν είναι απαρεμφατικό (η Ελληνική δεν έχει απαρέμφατα).

(2). Η Μαρία γελά-ει

(3). α. *John to laugh is not usual.

β. Ο Γιάννης να γελάει δεν είναι συνηθισμένο.

Οι ονοματικές φράσεις που λειτουργούν ως αντικείμενα εξαρτώνται από την παρουσία ενός μεταβατικού ρήματος για να πάρουν πτώση. Για τα αντικείμενα όμως, τα ρήματα δε χρειάζεται να είναι παρεμφατικά. Στις παρακάτω προτάσεις από την Αγγλική, η οποία έχει απαρεμφατικά ρήματα, (π.χ. 4α), και παρεμφατικά ρήματα (π.χ. 4β), το αντικείμενο *book* είναι γραμματικό και στις δύο περιπτώσεις²⁵. Αν όμως το ρήμα ήταν αμετάβατο, η προσθήκη ενός αντικειμένου/ονοματικής φράσης θα έκανε την πρόταση αντιγραμματική, είτε στην Αγγλική είτε στην Ελληνική (π.χ. 4γ).

(4). α. John wants to read a book.

β. John said he reads a book

γ. *Ο Γιάννης γελάει το αστείο.

²⁴ The Berean Christian Bible Study Resources, The greek case. Διαθέσιμο σε: <http://www.bcbsr.com/greek/gcase.html> , προοπ. 10/10/13

²⁵ Ιστοσελίδα <http://inthesaltshaker.com/>, How Greek are used, Διαθέσιμο σε: <http://inthesaltshaker.com/drills/cases.htm>, προοπ. 09/10/13

Το πτωτικό φίλτρο εφαρμόζεται σε ολοκληρωμένα ονοματικά σύνολα, όπως ουσιαστικά μαζί με επίθετα, αντωνυμίες άρθρα (π.χ. 5). Όταν το υποκείμενο ή το αντικείμενο δε λαμβάνει πτώση, τότε παραβιάζεται το πτωτικό φίλτρο.

- (5). α. Ο καινούριος φοιτητής είναι...
- β. Είδα τον καινούριο φοιτητή.
- γ. Τα βιβλία του καινούριου φοιτητή είναι ...

Όπως συμπεραίνουμε από τα παραπάνω, η κατηγορία της πτώσης είναι βασικό μορφολογικό χαρακτηριστικό του ουσιαστικού που καθορίζει τη σύνταξή του, επειδή προσδιορίζει τις δυνατές θέσεις κατανομής του μέσα στην πρόταση. Ο τύπος της ονομαστικής υποδηλώνει ότι το ουσιαστικό επιτελεί τη λειτουργία του υποκειμένου ή του κατηγορημένου της πρότασης. Η ονομαστική είναι η μόνη πτώση που μπορεί να καταλάβει τη θέση του υποκειμένου του ρήματος.

Ένα ουσιαστικό ή μια αντωνυμία σε ονομαστική πτώση, χρησιμοποιείται ως υποκείμενο της πρότασης²⁶. Τα ουσιαστικά που βρίσκονται σε ονομαστική πτώση μπορούν να τοποθετηθούν οπουδήποτε μέσα στην πρόταση καθώς οι ρόλοι των λέξεων ορίζονται σύμφωνα με την κλίση αλλά και από την χρήση των άρθρων και κάποιες φορές από τη σειρά των λέξεων.

Όταν το ουσιαστικό που βρίσκεται σε ονομαστική πτώση, είναι το υποκείμενο της πρότασης, τοποθετείται συνήθως μετά από κάποιο ενεργητικό ρήμα εκτός και αν βρίσκεται στην αρχή ή στο τέλος της πρότασης για να δώσει έμφαση (π.χ. 6).²⁷

(6). Ο Νίκος πήγε για ψώνια.

Για ψώνια πήγε ο Νίκος.

²⁶ Foundalis, H. An overview of Greek Grammar, Διαθέσιμο σε: <http://www.foundalis.com/lan/grkgram.htm> , προσπ. 08/10/13

²⁷ Athanasiou. K., Modern Greek Grammar, Διαθέσιμο σε: <http://www.greekgrammar.eu/pdf/cases.pdf> , προσπ. 09/10/13

Όμως, η αντωνυμία που λειτουργεί σαν υποκείμενο και βρίσκεται σε ονομαστική πτώση τοποθετείται κυρίως πριν από το ρήμα (π.χ. 7).

(7). Αυτός έδωσε το ρολόι.

Έδωσε το ρολόι. (αυτός).

Επίσης, το υποκείμενο έχει συχνά άρθρο οπότε αναγνωρίζεται εύκολα ανεξάρτητα από τη θέση που παίρνει μέσα στην πρόταση.

Σε περίπτωση που η πρόταση περιέχει ένα συνδετικό ρήμα, το υποκείμενο είναι έναρθρο και συνήθως βρίσκεται πριν από το ρήμα ή κάπου αλλού μέσα στην πρόταση(π.χ. 8).

(8). Η καλόγρια είναι σοφή.

Το ουσιαστικό που προσθέτει στη λέξη που προσδιορίζει μια ιδιότητα, ένα ιδιαίτερο και γνωστό γνώρισμα ή απλώς το χαρακτηρίζει, μπαίνει σε ονομαστική πτώση. Η φραστική δομή που περιέχει παράθεση έχει δύο παρακείμενα ουσιαστικά στην ίδια πτώση τα οποία αναφέρονται στο ίδιο πρόσωπο ή πράγμα και έχουν την ίδια συντακτική σχέση (9).

(9). Μπήκε ο Γιώργος, ο γιατρός.

P Y

**Το ουσιαστικό «ο γιατρός» είναι ονοματικός προσδιορισμός γιατί προσδιορίζει το όνομα «Γιώργος» και ομοιόπτωτος γιατί βρίσκεται στην ίδια πτώση με το όνομα που προσδιορίζει (ο Γιώργος= ονομαστική πτώση ενικού αριθμού, ο γιατρός= ονομαστική πτώση ενικού αριθμού). «Ο γιατρός» είναι παράθεση γιατί προσθέτει στο ουσιαστικό «ο Γιώργος» ένα γνωστό γνώρισμά του.*

Η ονομαστική πτώση χρησιμοποιείται και στις απόλυτες λέξεις αλλά μόνο σε τίτλους,

χαιρετισμούς και σε άλλες εισαγωγικές φράσεις²⁸

2.2 ΑΙΤΙΑΤΙΚΗ ΠΤΩΣΗ

Η Αιτιατική είναι η πτώση του άμεσου αντικειμένου που δέχεται την δράση του ρήματος(π.χ. 10)²⁹. Παρ' όλα αυτά έχει και άλλες χρήσεις, όπως το να περιορίσει την δράση του ρήματος ως προς την έκταση, την κατεύθυνση και τον στόχο (π.χ. 11). Εμφανίζεται μετά από τις προθέσεις (π.χ. 9), και αρκετές φορές αναφέρει χρονικά στοιχεία (π.χ. 12).

(10). Ανακάλυψα *μία καινούρια μέθοδο*.

(11). Ο Αντρέας θέλει *την δουλειά*.

(12). Γύρισε από *την εκδρομή*.

(13). Θα έρθει *την Παρασκευή*.

Τα μεταβατικά ρήματα μπορούν να συνοδευτούν από δύο ή και περισσότερα αντικείμενα χωρίς απαραίτητα να είναι όλα στην αιτιατική πτώση³⁰. Υπάρχουν :

- **Ουσιαστική χρήση της Αιτιατικής**

Ὡ **Αιτιατική του άμεσου αντικειμένου** → δείχνει το άμεσο αντικείμενο της δράσης του ρήματος ,της οποίας και λαμβάνει.

(α). Έφαγα *ένα μήλο*

²⁸ Ιστοσελίδα <http://inthesaltshaker.com/>, How Greek are used, Διαθέσιμο σε: <http://inthesaltshaker.com/drills/cases.htm>, προοπ. 09/10/13

²⁹ Ιστοσελίδα New Testament Greek, Greek nouns, Διαθέσιμο σε: http://ntgreek.org/learn_nt_greek/nouns1.htm , προοπ. 08/10/13

³⁰ The Berean Christian Bible Study Resources, The greek case. Διαθέσιμο σε: <http://www.bcbsr.com/greek/gcase.html> , προοπ. 10/10/13

Û **Διπλή αιτιατική του προσώπου και του πράγματος** → χρησιμοποιείται στα μεταβατικά ρήματα, που θέλουν δυο άμεσα αντικείμενα, ένα για το πρόσωπο και ένα για το πράγμα.

(β). Έδωσα το βιβλίο στον Αντώνη

Û **Διπλή αιτιατική του αντικειμένου–συμπληρώματος** → εμφανίζονται και πάλι δυο λέξεις σε αιτιατική, από τις οποίες το ένα είναι το άμεσο αντικείμενο και το άλλο είναι μια λέξη (ουσιαστικό, επίθετο, μετοχή ή απαρέμφατο) που το συμπληρώνει.

(γ). Μου αρέσει το κρύο το τσάι.

Û **Αιτιατική σε απλή παράθεση**

(δ). Σήμερα διάβασα ένα βιβλίο.

- **Επιρρηματική χρήση της Αιτιατικής**

Û **Αιτιατική του μέτρου** → δείχνει την έκταση της δράσης του ρήματος. Αυτή η έκταση μπορεί να είναι έκταση χώρου ή χρόνου.

(ε). Πήγαινε ως την Αθήνα.

**Στην αιτιατική πτώση , οι φράσεις συνοδεύονται από προθέσεις³¹.*

³¹ Athanasiou. K., Modern Greek Grammar, Διαθέσιμο σε:
<http://www.greekgrammar.eu/pdf/cases.pdf> , προσπ. 09/10/13

2.3 ΓΕΝΙΚΗ ΠΤΩΣΗ

Η γενική ως δομική πτώση είναι η πτώση του συμπληρώματος της ονοματικής φράσης και, όπως και οι άλλες πτώσεις, δεν συνδέεται αποκλειστικά με ένα θεματικό ρόλο³².

Πλέον η πτώση της γενικής χρησιμοποιείται σχεδόν αποκλειστικά για να δηλώσει κτήση ή συναφή σχέση: π.χ. ο πληθυσμός της χώρας, η αξιοπρέπεια του ανθρώπου, κλπ. Αν εξαιρέσουμε πολλές αρχαϊζουσες, καθαρευουσιάνικες ή λαϊκές φράσεις που επιβιώνουν μέχρι σήμερα, που μια πρόθεση συντάσσεται με γενική, όπως π.χ. *εκ προοιμίου, εξ Ελλάδος, από καρδιάς*, δεν μπορούμε να σκεφτούμε εύκολα άλλη χρήση της γενικής στα σύγχρονα ελληνικά πέρα από τη δήλωση κτήσης ή συναφούς σχέσης. Αυτό δείχνει μια έντονη (όχι όμως και πρόσφατη) τάση της ελληνικής να καταργήσει τη σύνταξη ρημάτων και προθέσεων με γενική και να τα αντικαταστήσει με την αιτιατική. Έτσι, το *εξ Ελλάδος* (το οποίο επιβιώνει) γίνεται *από την Ελλάδα*, το *άνευ λόγου* γίνεται *χωρίς λόγο*, αλλά το ίδιο συμβαίνει και με τα ρήματα, π.χ. το *φείδομαι δυνάμεων* γίνεται *εξοικονομώ δυνάμεις*. Αυτή η έντονη τάση παραδίδει το αντικείμενο της πρότασης σχεδόν ολοκληρωτικά στην αιτιατική πτώση. Παρ' όλα αυτά, η συγκεκριμένη πτώση διαθέτει ποικίλες μορφές και χρήσεις³³.

- **Γενική κτητική**

Τις περισσότερες φορές η γενική χρησιμοποιείται σαν πτώση κατάκτησης. Πιο πρακτικά, ένα ουσιαστικό σε γενική πτώση βοηθάει να καθορίσει ένα άλλο ουσιαστικό δείχνοντας την κατηγορία ή το είδος του. Πιο αναλυτικά εδώ μπορούμε να ξεχωρίσουμε:

³² Ιστοσελίδα <http://inthesaltshaker.com/>, How Greek are used, Διαθέσιμο σε: <http://inthesaltshaker.com/drills/cases.htm>, προοπ. 09/10/13

³³ The Berean Christian Bible Study Resources, The greek case. Διαθέσιμο σε: <http://www.bcbsr.com/greek/gcase.html>, προοπ. 10/10/13

- Û Γενική κτητική του κτήτορα** → δηλώνει τον κτήτορα υπό στενή έννοια
- (i). το βιβλίο του Γιάννη
 - (ii). τα γυαλιά της Μαρίας **αλλά και**
 - (iii). δίκτυο πελάτη
 - (iv). γραμμή συνδρομητή
- Û Γενική κτητική της καταγωγής ή της συγγένειας** → δηλώνει καταγωγή ή συγγενική σχέση είτε κυριολεκτική ή μεταφορική
- (i). απόγονος των δεινοσαύρων
 - (ii). πατέρας της Ιστορίας.
- Û Γενική κτητική του δημιουργού** → δηλώνει αυτόν που δημιούργησε ή εφηύρε ή ανακάλυψε κάτι
- (i). Ο Νόμος του Νεύτωνα
 - ii). η Αρχή του Αρχιμήδη.
- Û Γενική κτητική του τόπου** → δηλώνει τον τόπο όπου υπάρχει κάτι ή όπου ανήκει κάτι ή όπου διαδραματίστηκε κάποιο γεγονός
- (i). Η Ναυμαχία της Σαλαμίνας
 - (ii). κατασκευή υπαίθρου.
- Û Γενική κτητική του χρόνου** → δηλώνει τον χρόνο που γίνεται ή επιτελέστηκε κάποιο γεγονός.
- (i). θα έρθω του χρόνου.
- Û Γενική κτητική του σκοπού ή χρήσης** → δηλώνει το σκοπό, τη χρήση ή τον ορισμό κάποια οντότητας.

(i). καλάμι ψαρέματος

(ii). σήμα εκκίνησης.

Û Γενική κτητική της παρομοίωσης → δηλώνει παρομοίωση πράγματος ή ιδιότητας

(i). μάτια ελαφίνας

(ii). αθωότητα παιδιού

Û Γενική κτητική της προέλευσης ή της πηγής → δηλώνει προέλευση από κάποιον ή κάπου

(i). το φως του ήλιου

(ii). εκπομπή σταθμού.

Û Γενική Αφαιρετική.

Η αρχαία αφαιρετική γενική που απαντούσε στο *πόθεν* και δήλωνε την αφετηρία είναι η σύγχρονη γενική της προέλευσης ή της πηγής. Επίσης, θεωρείται ότι είναι και η σημερινή γενική που συντάσσεται με ρήματα που δηλώνουν χωρισμό ή στέρηση ή απαλλαγή.

(i). «ελεύθερος των κατηγοριών»

(ii). «ελεύθερος υπηρεσίας»

(iii). «άμοιρος ευθυνών».

Û Γενική διαιρετική

Αναφέρεται σε σύνολο του οποίου μέρος είναι το προσδιοριζόμενο ουσιαστικό.

(i). τους περισσότερους από τους στρατιώτες.

Η γενική διαιρετική βρίσκει χρήση και στους γεωγραφικούς όρους.

(ii). στον Ισθμό της Κορίνθου

Επιπλέον ,με γενική διαιρετική συντάσσεται αρκετά συχνά το ουσιαστικοποιημένο ουδέτερο επιθέτων ή αντωνυμιών καθώς και ο υπερθετικός βαθμός των επιθέτων όταν το επίθετο του συγκριτικού βαθμού είναι σε θέση ουσιαστικού, δηλ. όταν το επίθετο είναι έναρθρο. Το άρθρο έχει την δύναμη να κάνει ώστε το ουσιαστικό στο οποίο αναφέρεται να ανήκει στην γενική ως μέρος συνόλου, γι' αυτό και η γενική όταν το ουσιαστικό έχει άρθρο είναι διαιρετική, έστω κι αν έχει εξάρτηση από συγκριτικού βαθμού επίθετο

(iii). ο Σωκράτης ήταν ο σοφότερος ανάμεσα στους Αθηναίους.

Û Γενική της ύλης ή του περιεχομένου.

Δηλώνει την ύλη από την οποία αποτελείται κάτι ή το περιεχόμενο αυτού. Βέβαια, η χρήση τους παραμένει με διαφορετικό τρόπο. Συνήθως αναφέρουμε από ελεφαντόδοντο και όχι εξ ελεφαντοστού.

Û Γενική της ιδιότητας, του ποσού ή του μέτρου.

Δηλώνει κάποια ιδιότητα του προσδιοριζόμενου ουσιαστικού η οποία είναι συνήθως μέγεθος, ηλικία και ποσότητα με ή χωρίς αναφορά σε συγκεκριμένη τιμή και μονάδας μέτρησης.

(i). αγώνας δρόμου 100 μέτρων.

Û Γενική της αιτίας. Δηλώνει την αιτία και συνήθως εξαρτάται από επίθετα ή ουσιαστικά που εκφέρουν αιτία.

(i). επίπτωση διακοπής

(ii). ρύπανση ήχου.

Χρησιμοποιείται και σε επίσημες ορολογίες όπως υπαίτιος εμπρησμού.

Û Γενική υποκειμενική.

Δηλώνει το υποκείμενο της ενέργειας που εκφράζει το προσδιοριζόμενο ουσιαστικό το οποίο είναι συνήθως ρηματικό παράγωγο ή έχει ρηματική σημασία και ισοδυναμεί με το απαρέμφατο του ρήματος.

(i). απορρόφηση του ήχου

(ii). εκπομπή πομπού.

Û Γενική αντικειμενική.

Δηλώνει το αντικείμενο της ενέργειας που εκφράζει το προσδιοριζόμενο ουσιαστικό το οποίο είναι συνήθως ρηματικό παράγωγο ή έχει ρηματική σημασία και ισοδυναμεί με το απαρέμφατο του ρήματος.

(i). το βάνσιμο του τοίχου

(ii). η επισκευή της τηλεόρασης.

Για να βρούμε για γενική αντικειμενική μετατρέπουμε το ουσιαστικό που προσδιορίζει η γενική σε ρήμα. Αν η γενική είναι αντικείμενο, τότε μιλάμε για γενική αντικειμενική ή γενική του δέκτη μιας ενέργειας.

Û Γενική μετά από προθέσεις.

Η γενική αυτή χρησιμοποιείται συνήθως σε στερεότυπες εκφράσεις αλλά και μετά από τις προθέσεις περί, επί, αντί, διά, και κατά σε κάπως λόγιο ύφος.

Û Γενική της περιγραφής.

Πρόκειται για μια κατηγορία που χρησιμοποιείται σε περίπτωση που η γενική δεν ταιριάζει σε κάποια άλλη κατηγορία. Αν η γενική δεν επιτελεί κάποια συγκεκριμένη

λειτουργία, τότε είναι ασφαλές να την κατατάξουμε σε αυτή την κατηγορία καθώς όλα τα είδη της γενικής έχουν ως βασικό στοιχείο την περιγραφή. Χρησιμοποιείται όταν η κεφαλή του ουσιαστικού είναι είτε ιδιοματική είτε αλληγορική (εκπροσωπεί κάτι συμβολικό ή μεταφορικό). Η φύση του ιδιοματισμού μεταξύ των δύο ουσιαστικών είναι αρκετά διαφορούμενη.

(i). η παραβολή του ασώτου υιού.

2.4 ΔΟΤΙΚΗ ΠΤΩΣΗ

Η **Δοτική** είναι η πτώση ,που χρησιμοποιείται κυρίως για το έμμεσο αντικείμενο των μεταβατικών ρημάτων³⁴. Στα Νέα Ελληνικά, η δοτική έχει εξαφανιστεί από την κλίση όλων των *πρωτικών* μερών του λόγου. Υπάρχουν στην νέα ελληνική γλώσσα κατάλοιπα χρήσης της δοτικής από αρχαιότερες φράσεις της γλώσσας, και χρησιμοποιούνται συνήθως επιρρηματικά, π.χ. *τω όντι, εν τω μεταξύ, τοις μετρητοίς* κλπ. Όμως οι φράσεις αυτές χρησιμοποιούνται αυτούσια από τα Αρχαία Ελληνικά χωρίς να γίνονται αλλαγές στην μορφολογία τους. Στην Νέα Ελληνική η μορφολογία της Δοτικής Πτώσης είναι ίδια με της Γενικής³⁵.

Αναφέραμε πιο πάνω ότι τα μεταβατικά ρήματα μπορεί να έχουν αρκετά αντικείμενα και κάποια από αυτά να εμφανίζονται μέσα στην πρόταση σε δοτική πτώση. Στην ενεργητική φωνή των ρημάτων, το έμμεσο αντικείμενο λαμβάνει την ενέργεια από το άμεσο αντικείμενο (π.χ. 14α) ,ενώ στην παθητική φωνή το έμμεσο αντικείμενο λαμβάνει την ενέργεια από το ρήμα (π.χ. 14β). Τα έμμεσα αντικείμενα σε δοτική πτώση εμφανίζονται συνοδευμένα με τις προθέσεις σε, με, για ή επί.

(14). α. Ο Κώστας χτενίζει τα μαλλιά της Μαρίας.

αμ. Αντ

εμμ. αντ.

³⁴ Ιστοσελίδα <http://inthesaltshaker.com/>, How Greek are used, Διαθέσιμο σε: <http://inthesaltshaker.com/drills/cases.htm> , προοπ. 09/10/13

³⁵ Athanasiou. K., Modern Greek Grammar, Διαθέσιμο σε: <http://www.greekgrammar.eu/pdf/cases.pdf> , προοπ. 09/10/13

β. Τα μαλλιά της Μαρίας χτενίζονται από τον Κώστα.

Τα ουσιαστικά στην δοτική πτώση έχουν αρκετές χρήσεις μέσα στην πρόταση ,γι αυτό και τα χωρίζουμε σε κατηγορίες ανάλογα με αυτό που υποδηλώνουν όταν βρίσκονται στην θέση του έμμεσου αντικειμένου. Υπάρχει :

Û Η καθαρή δοτική χρήση

Έχει ως κύρια ιδέα το προσωπικό συμφέρον, ή την αναφορά ,που ορίζει τις προσωπικές σχέσεις.

Û Δοτική του έμμεσου αντικειμένου → εμφανίζεται μετά από μεταβατικά ρήματα και δηλώνει το πρόσωπο για το οποίο γίνεται κάτι ή το πρόσωπο από το οποίο γίνεται κάτι .

(i). Κάθομαι στο σαλόνι της Νίκης.

Û Δοτική της αιτίας → υποδηλώνει την αιτία ή την βάση της δράσης του ρήματος.

(i). Του χορηγήθηκε σύνταξη λόγω αναπηρίας

Ορισμένες φορές χρησιμοποιείται δοτική πριν ή μετά από ορισμένα ουσιαστικά ή επίθετα.

2.5 ΚΛΗΤΙΚΗ ΠΤΩΣΗ

Η Κλητική είναι η πτώση που χρησιμοποιούμε στα Νέα Ελληνικά για να προσφωνήσουμε κάποιον ή κάτι³⁶. Περιστασιακά χρησιμοποιείτε και για εκδήλωση θαυμασμού και για την χρήση επιφωνημάτων. Με την κλητική πτώση απευθυνόμαστε κάπου.

³⁶ Ιστοσελίδα New Testament Greek, Greek nouns, Διαθέσιμο σε: http://ntgreek.org/learn_nt_greek/nouns1.htm , προοπ. 08/10/13

Η μορφή της κλητικής είναι συνήθως ίδια με αυτήν της ονομαστικής κάθε ουσιαστικού (π.χ. 15).

(15). Μαρία! Γιώργο!

Υπάρχουν όμως περιπτώσεις, κυρίως στα ουσιαστικά αρσενικού γένους στον ενικό αριθμό ,που για να σχηματίσουμε την κλητική (π.χ. 16) προσθέτουμε την κατάληξη -α (π.χ. 16α.), αντικαθιστούμε την κατάληξη -ο με το φωνήεν -ε (π.χ. 16β.), δεν προσθέτουμε καμία κατάληξη για να σχηματιστεί και χρησιμοποιούμε την μορφή της ονομαστικής. (π.χ. 16γ.)

(16). (α). Βουλευτά!

(β). Γιατρέ!

(γ). Πάτερ!

Η κλητική πτώση στον πληθυντικό αριθμό δεν υπάρχει και χρησιμοποιούμε την ονομαστική και σε αυτήν την περίπτωση. Όσον αφορά την συντακτική της υπόσταση στην πρόταση ,γνωρίζουμε ότι είναι ανεξάρτητη από την υπόλοιπη πρόταση. Όμως τα τελευταία χρόνια έχει αρχίσει να μην χρησιμοποιείται η κλητική στην ομιλία μας ή στα γραπτά μας κείμενα.

B' ΜΕΡΟΣ

3. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

Το μεθοδολογικό εργαλείο που επιλέχτηκε είναι το πείραμα. Είναι η σωστή μέθοδος που εξυπηρετεί τους στόχους των ερευνητών, καθώς αναδεικνύει τις αιτιώδεις σχέσεις και μπορεί να ελέγξει και να περιορίσει τις μεταβλητές που παρεμβάλλονται.

Τα στάδια που ακολουθήσαμε είναι τα εξής:

- **Ορισμός ερευνητικού προβλήματος και υποθέσεων**
- **Δειγματοληψία**
- **Επιλογή εργαλείων**
- **Monitoring**
- **Πειραματική διαδικασία**

3.1 Ορισμός ερευνητικού προβλήματος

Το ερευνητικό πρόβλημα που ορίζεται και από τον τίτλο της εργασίας είναι : Με ποιο τρόπο τα παιδιά κατακτούν τη γραμματική κατηγορία της πτώσης στην Ελληνική; Ποια στάδια ακολουθούν μέχρι να το πετύχουν;

3.2 Δειγματοληψία

Στην έρευνα συμμετείχαν 30 παιδιά με μητρική γλώσσα την Ελληνική, και γονείς με μητρική γλώσσα την Ελληνική. Όλα τα παιδιά είχαν τυπική γλωσσική ανάπτυξη, δηλ., δεν είχαν ιστορικό κάποιας διαταραχής λόγου ή ομιλίας, απ' ότι μας διαβεβαίωσαν οι Νηπιαγωγοί και απ' ότι μπορούσαμε να καταλάβουμε κι εμείς ως τελειόφοιτες

φοιτήτριες Λογοθεραπείας.

Τα παιδιά χωρίστηκαν σε δύο ηλικιακές ομάδες. Την πρώτη ηλικιακή ομάδα αποτέλεσαν 15 παιδιά μεταξύ 3;00 και 3;06 και τη δεύτερη ηλικιακή ομάδα 15 παιδιά μεταξύ 3;07 και 4;00 ετών. Τα παιδιά επιλέχθηκαν από παιδικούς σταθμούς της Πάτρας και της Κορίνθου. Κανένα από τα παιδιά δεν είχε ιστορικό με νευρολογικές, ακουστικές ή ψυχολογικές διαταραχές.

3.3 Επιλογή εργαλείων

Για να μελετήσουμε το παραπάνω ερευνητικό πρόβλημα χρησιμοποιήσαμε μία από τις δοκιμασίες που σχεδιάστηκαν από την διαευρωπαϊκή ομάδα της δράσης **Bilingual (BI)-SLI COST Case elicitation task- Greek**, και, όπως μαρτυράει το τίτλος του, στοχεύει στην διερεύνηση της κατάκτησης της πτώσης σε διάφορες ευρωπαϊκές γλώσσες.

Το πείραμα μας δόθηκε από τον Καθηγητή του Πανεπιστημίου του Reading της Αγγλίας Θεόδωρο Μαρίνη, κατά τη διάρκεια της παραμονής του στο Τμήμα Λογοθεραπείας, το εαρινό εξάμηνο του 2012-2013.

Όταν μας δόθηκε το πείραμα δεν ήταν ολοκληρωμένο, και μαζί με τον κ. Μαρίνη αναπτύξαμε τις τελευταίες λεπτομέρειες πριν τη χορήγησή του στην Ελληνική για πρώτη φορά.

Στο πρώτο μέρος του, το πείραμα μελετούσε:

- α) την ονομαστική πτώση ως υποκειμένου ενεργητικών προτάσεων
- β) την αιτιατική πτώση ως αντικειμένου του ρήματος (**άμεσο αντικείμενο**)
- γ) την γενική πτώση ως αντικείμενο του ρήματος (**έμμεσο αντικείμενο**).

Στο δεύτερο μέρος, το πείραμα μελετούσε:

α) τη γενική πτώση ως κτητική.

Το εργαλείο αποτελείτο από μια σειρά φωτογραφιών μέσω των οποίων ζητούσαμε από τα παιδιά να παράγουν προτάσεις που περιείχαν ουσιαστικά με όλες τις παραπάνω πτώσεις. Για την Αιτιατική πτώση έπρεπε να παραχθούν 6 προτάσεις με τα αντίστοιχα ουσιαστικά και για τη Γενική 5 προτάσεις.

3.4 . Monitoring

1. Ονομαστική και Αιτιατική

Πριν από το κάθε μέρος του πειράματος δίναμε δύο προτάσεις εξάσκησης, έτσι ώστε τα παιδιά να καταλάβουν τι έπρεπε να κάνουν στη συνέχεια.

Όσον αφορά το πρώτο μέρος, αφού δείχναμε στα παιδιά δύο εικόνες, λέγαμε:

(1) *«Κοίτα ,εδώ έχουμε δύο εικόνες. Κάποιοι άνθρωποι πλένουν κάποιους άλλους ανθρώπους. Εδώ είναι ένας παππούς, ένα αγόρι, μια γιαγιά και ένα κορίτσι. Πες μου τι γίνεται;»*

Η απάντηση που αναμενόταν από το παιδί ήταν:

(2) *«Ο παππούς πλένει το αγόρι και η γιαγιά πλένει το κορίτσι».*

Σε περίπτωση που το παιδί έλεγε κάτι άλλο ή δεν έλεγε τίποτα, τότε έπρεπε να ειπωθεί η μισή από την παραπάνω πρόταση, δηλ:

(3) *«Ο παππούς πλένει το αγόρι και ...*

και το παιδί αναμενόταν να συμπληρώσει:

(4) *... η γιαγιά πλένει το κορίτσι».*

Σε περίπτωση που το παιδί δεν έλεγε ούτε αυτό, τότε έπρεπε να ειπωθεί ολόκληρη η πρόταση και να ζητηθεί από το παιδί να την επαναλάβει. Δηλ.:

- (5) *«Ο παππούς πλένει το αγόρι και η γιαγιά πλένει το κορίτσι. Πες το μου και εσύ τώρα».*

Αν το παιδί επαναλάμβανε και τις δύο προτάσεις, εμφανιζόταν η επόμενη εικόνα και συνεχίζαμε την ίδια διαδικασία χορήγησης. Αν το παιδί δεν επαναλάμβανε τις προτάσεις, επαναλαμβάναμε την ίδια εικόνα και πρόταση πριν προχωρήσουμε στην επόμενη. Αν και μετά τη δεύτερη φορά το παιδί δεν μπορούσε να επαναλάβει την πρόταση, έπρεπε να σταματήσουμε το πρώτο μέρος (ονομαστική, αιτιατική, γενική εμμέσου αντικειμένου) και να προχωρούσαμε στο δεύτερο μέρος (γενική κτητική).

2. Γενική έμμεσου αντικειμένου

Με παρόμοιο τρόπο εξετάζαμε την παραγωγή της γενικής έμμεσου αντικειμένου.

Δηλαδή, δείχναμε στα παιδιά δύο φωτογραφίες και τους λέγαμε:

- (1) *«Κοίτα, εδώ κάποιιοι άνθρωποι γράφουν σε κάποιους άλλους ανθρώπους. Έχουμε ένα αγόρι, ένα κορίτσι, έναν άντρα και μια γυναίκα, ένα γράμμα και μια κάρτα. Πες μου, τι γίνεται.»*

Η απάντηση που αναμενόταν από το παιδί ήταν:

- (2) *«Το αγόρι της γράφει ένα γράμμα και ο άντρας του γράφει μια κάρτα».*

Σε περίπτωση που το παιδί έλεγε κάτι άλλο ή δεν έλεγε τίποτα, τότε έπρεπε να ειπωθεί η μισή από την παραπάνω πρόταση, δηλ.:

- (3) *«Το αγόρι της γράφει ένα γράμμα και ...*

και το παιδί αναμενόταν να συμπληρώσει

- (4) *...ο άντρας του γράφει μια κάρτα».*

Σε περίπτωση που το παιδί δεν έλεγε ούτε αυτό, τότε έπρεπε να ειπωθεί ολόκληρη η πρόταση και να ζητηθεί από το παιδί να την επαναλάβει. Δηλ.:

(5) «Το αγόρι της γράφει ένα γράμμα και ο άντρας του γράφει μια κάρτα. Πες το μου και εσύ τώρα».

Αν το παιδί επαναλάμβανε τις προτάσεις, προχωρούσαμε στο 1. Αν δεν τις επαναλάμβανε, αρχίζαμε πάλι από την αρχή το Π2. Αν και μετά τη δεύτερη φορά το παιδί δεν μπορούσε να επαναλάβει την πρόταση προχωράμε παρ'όλα αυτά στο 1 και περιμένουμε ότι θα μπορέσει να κάνει τις προτάσεις με ονομαστική-αιτιατική, αλλά ίσως όχι τις προτάσεις με έμμεσο αντικείμενο σε γενική.

3.5. Πειραματική διαδικασία

Στο πρώτο μέρος του πειράματος δίνονταν συνολικά:

1. 6 προτάσεις για την παραγωγή της Ονομαστικής και Αιτιατικής
2. 6 προτάσεις για την παραγωγή της Γενικής του έμμεσου αντικειμένου

Συνολικά, έπρεπε να παραχθούν:

- α) 6 ουσιαστικά θηλυκού γένους ονομαστικής πτώσης
- β) 6 ουσιαστικά αρσενικού γένους ονομαστικής πτώσης
- γ) 6 ουσιαστικά θηλυκού γένους αιτιατικής πτώσης
- δ) 6 ουσιαστικά αρσενικού γένους αιτιατικής πτώσης
- ε) 5 ουσιαστικά θηλυκού γένους γενικής πτώσης
- ζ) 5 ουσιαστικά αρσενικού γένους γενικής πτώσης

Τα ουσιαστικά που επιλέχθηκαν ήταν υψηλής συχνότητας και κατάλληλα για την ηλικία των παιδιών. Επιπλέον, χρησιμοποιήθηκαν 16 ρήματα που σχετίζονταν με την ενέργεια που παρουσιαζόταν στην εικόνα. Τα ρήματα δίνονταν για τη διευκόλυνση των παιδιών και για τη δημιουργία ολοκληρωμένης πρότασης. Όμως, για την έρευνα δε μας ενδιέφερε η χρήση των ρημάτων, ούτε εξάλλου παρατηρήθηκαν λάθη ως προς τη συμφωνία προσώπου και ρήματος.

Στο δεύτερο μέρος του πειράματος δίνονταν συνολικά:

α) 2 ουσιαστικά θηλυκού γένους γενικής πτώσης

β) 3 ουσιαστικά αρσενικού γένους γενικής πτώσης

Το δεύτερο μέρος του πειράματος αξιολογούσε την παραγωγή της γενικής κτητικής, και η δοκιμασία που ακολουθήθηκε ήταν παρόμοια με αυτή του πρώτου μέρους. Η διαφορά εντοπίστηκε στο γεγονός ότι τα παιδιά έπρεπε να απομνημονεύσουν ορισμένα αντικείμενα που έβλεπαν σε μία εικόνα, και στη συνέχεια να θυμηθούν σε ποιον ανήκουν. Δείχναμε λοιπόν στα παιδιά την ανάλογη εικόνα και λέγαμε:

(1) *«Κοίτα, εδώ χουμε δύο παιδιά, τη Μαρία και το Νίκο. Η Μαρία έχει μια ντουλάπα με πράγματα. Η ντουλάπα έχει μέσα μια μπλούζα, ένα ρολόι, μια μάσκα γυαλιά, μια τσάντα και ένα καπέλο. Δες καλά τα πράγματα γιατί θα σε ρωτήσω κάτι. Και ο Νίκος έχει μια ντουλάπα. Η ντουλάπα έχει μέσα μια μπλούζα, ένα ρολόι, μια μάσκα, γυαλιά, μια τσάντα και ένα καπέλο. Δες καλά τα πράγματα γιατί θα σε ρωτήσω κάτι».*

(2) *«Κοίτα ,αυτή είναι η μάσκα της Μαρίας και... (περιμένουμε το παιδί να πει) αυτή είναι η μάσκα του Νίκου».*

(3) *«Αυτή είναι η μάσκα της Μαρίας και αυτή είναι η μάσκα του Νίκου. Πες το μου και εσύ τώρα».*

**Να σημειωθεί ότι εδώ δε μας ενδιέφερε η σωστή κατονομασία των αντικειμένων ή η σωστή αντιστοιχία των αντικειμένων με τα πρόσωπα ,αλλά η σωστή χρήση της κτήσης.*

Τέλος, όταν παρουσιάζονταν οι εικόνες και το παιδί δε θυμόταν τη διαδικασία με την οποία διεξαγόταν το τεστ, υπήρχε δυνατότητα επιστροφής στις εικόνες modeling, υπενθύμιση αυτών και ενθάρρυνση να κάνουν το ίδιο και με τις υπόλοιπες εικόνες του τεστ.

4. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΠΕΙΡΑΜΑΤΟΣ

Στην έρευνα συμμετείχαν 30 παιδιά (17 αγόρια και 13 κορίτσια). Η επιλογή του κάθε παιδιού ήταν ανεξάρτητη από την καταγωγή, την οικογενειακή και την κοινωνικοοικονομική κατάσταση.

Τα παιδιά χωρίστηκαν σε δύο ηλικιακές ομάδες.

Πρώτη ηλικιακή ομάδα: 3;00-3;06 ετών

Δεύτερη ηλικιακή ομάδα: 3;07-4;00 ετών

Παρακάτω παρουσιάζονται οι πίνακες με τα αποτελέσματα με βάση τις απαντήσεις που δόθηκαν από τα παιδιά. Στους πίνακες χρησιμοποιήθηκαν οι εξής συντομογραφίες.

ΣΑ: Σωστή Απάντηση

ΛΑ: Λάθος Απάντηση

ΑΑ: Άλλη Απάντηση

ΚΑ: Καμία Απάντηση

Όταν λέμε **‘Λάθος Απάντηση’**, εννοούμε ότι τα παιδιά έδωσαν απάντηση που περιείχε λάθος πτώση.

Όταν λέμε **‘Άλλη απάντηση’**, εννοούμε ότι τα παιδιά δεν έδωσαν απάντηση που να περιείχε λάθος πτώση, αλλά μια άλλη απάντηση από αυτή που τους ζητήθηκε, με σωστή πτώση.

Ακολουθούν οι απαντήσεις που δόθηκαν και για τις δύο ηλικιακές ομάδες σχετικά με την

Ονομαστική και την Αιτιατική πτώση.

	ΟΝΟΜΑΣΤΙΚΗ								ΑΙΤΙΑΤΙΚΗ							
	ΘΗΛΥΚΟ				ΑΡΣΕΝΙΚΟ				ΘΗΛΥΚΟ				ΑΡΣΕΝΙΚΟ			
	ΣΑ	ΛΑ	ΑΑ	ΚΑ	ΣΑ	ΛΑ	ΑΑ	ΚΑ	ΣΑ	ΛΑ	ΑΑ	ΚΑ	ΣΑ	ΛΑ	ΑΑ	ΚΑ
1	6/6				5/6			1/6	5/6			1/6	6/6			
2	6/6				5/6			1/6	5/6			1/6	6/6			
3	1/6		1/6	4/6			3/6	3/6	3/6			3/6			2/6	4/6
4	5/6			1/6	4/6			2/6	4/6			2/6	4/6		1/6	1/6
5	2/6		2/6	2/6	2/6		1/6	3/6			1/6	4/6	3/6		1/6	2/6
6	5/6		1/6		2/6			4/6	3/6			3/6	4/6			2/6
7				6/6				6/6				6/6				6/6
8				6/6				6/6				6/6				6/6
9				6/6				6/6				6/6				6/6
10				6/6				6/6				6/6				6/6
11				6/6				6/6				6/6				6/6
12				6/6				6/6				6/6				6/6
13				6/6				6/6				6/6				6/6
14				6/6				6/6				6/6				6/6
15				6/6				6/6				6/6				6/6
ΣΥΝΟΛΟ	25/90	0	4/90	61/90	18/90	0	4/90	68/90	20/90	0	1/90	69/90	23/90	0	4/90	63/90

Πίνακας 1.: Απαντήσεις ηλικιακής ομάδας 3;00-3;06 στην Ονομαστική και την Αιτιατική πτώση.

Ο Πίνακας 1 μας δίνει την δυνατότητα να αναλύσουμε τις απαντήσεις της πρώτης ηλικιακής ομάδας (ηλικία 3;00-3;06) και να συγκρίνουμε τις απαντήσεις, που δόθηκαν ανάλογα με το γένος των ουσιαστικών. Παρατηρούμε πως τα παιδιά δεν έδωσαν πολλές απαντήσεις. Το γεγονός αυτό θεωρήθηκε λογικό καθώς τα παιδιά βρίσκονται σε μικρή ηλικία. Επίσης, οι σωστές απαντήσεις είναι λίγες σε σχέση με το σύνολο των προτάσεων και τα παιδιά αυτής της ηλικιακής ομάδας χρησιμοποιούν πολλές αόριστες αντωνυμίες αντί για τα ουσιαστικά που τους δίνονται, γεγονός που ενδεχομένως να οφείλεται στο ότι τα παιδιά δυσκολεύονται να απομνημονεύσουν τα χαρακτηριστικά των ουσιαστικών που τους δίνονται, γιατί δεν έδιναν την ανάλογη προσοχή. Τέλος, παρατηρούμε ότι τα παιδιά δεν έκαναν κανένα λάθος στην πτώση.

Ανάλυση Λαθών

Ονομαστική Θηλυκού- Άλλες Απαντήσεις (4)

- «Το κορίτσι φιλάει το αγόρι» (παιδί: 3)
- «Αυτή πιάνει τον άλλον» (παιδί 5)
- «Αυτή σπρώχνει την άλλη» (παιδί: 5)
- «Το κορίτσι σπρώχνει τον αστυνομικό» (παιδί: 6)

Σε όλες τις περιπτώσεις απάντησαν δίνοντας την αντίστοιχη αντωνυμία, στη σωστή πτώση.

Ονομαστική Αρσενικού- Άλλες Απαντήσεις (4)

- «Αυτός φιλάει την βασίλισσα» (παιδί: 3)
- «Αυτός σπρώχνει την γυναίκα» (παιδί: 3)
- «Αυτός γαργαλάει την νοσοκόμα» (παιδί: 3)
- «Αυτός σπρώχνει την άλλη» (παιδί: 5)

Αιτιατική Θηλυκού- Άλλες Απαντήσεις (1)

- «Αυτός σπρώχνει την άλλη» (παιδί: 5)

Αιτιατική Αρσενικού-Άλλες Απαντήσεις (4)

- «Η μάγισσα γαργαλάει αυτόν» (παιδί: 3)
- «Το κορίτσι φιλάει το αγόρι» (παιδί: 3)
- « Ο βασιλιάς αγαπάει την κοπέλα» (παιδί: 4) Στο παράδειγμα αυτό έπρεπε να ειπωθεί: « Η γυναίκα αγκαλιάζει τον βασιλιά».
- «Αυτή σπρώχνει την άλλη» (παιδί: 5) Στο παράδειγμα αυτό, έγινε λάθος χρήση του Γένους.

Σε όλα τα παραδείγματα της Ονομαστικής και της Αιτιατικής πτώσης στα οποία αντικαταστάθηκε το ουσιαστικό με κάποια από τις αντωνυμίες παρατηρήσαμε ότι δεν υπήρχε κανένα λάθος στην πτώση.

Ονομαστική Θηλυκού- Λάθος Απαντήσεις (0)

Δε σημειώθηκαν λάθη στην Ονομαστική Θηλυκού Γένους.

Ονομαστική Αρσενικού- Λάθος Απαντήσεις (0)

Δε σημειώθηκαν λάθη στην Ονομαστική Αρσενικού Γένους.

Αιτιατική Θηλυκού- Λάθος Απαντήσεις (0)

Δε σημειώθηκαν λάθη στην Αιτιατική Θηλυκού Γένους.

Αιτιατική Αρσενικού- Λάθος Απαντήσεις (0)

Δε σημειώθηκαν λάθη στην Αιτιατική Αρσενικού Γένους.

Ακολουθούν τα αποτελέσματα της μεγαλύτερης ηλικιακής ομάδας (ηλικίες 3;07-4;00) στην ίδια δοκιμασία.

	ΟΝΟΜΑΣΤΙΚΗ								ΑΙΤΙΑΤΙΚΗ							
	ΘΗΛΥΚΟ				ΑΡΣΕΝΙΚΟ				ΘΗΛΥΚΟ				ΑΡΣΕΝΙΚΟ			
	ΣΑ	ΛΑ	ΑΑ	ΚΑ	ΣΑ	ΛΑ	ΑΑ	ΚΑ	ΣΑ	ΛΑ	ΑΑ	ΚΑ	ΣΑ	ΛΑ	ΑΑ	ΚΑ
1	5/6			1/6	5/6			1/6	4/6		1/6	1/6	5/6			1/6
2	6/6				4/6			2/6	4/6	1/6		1/6	5/6	1/6		
3	6/6				3/6			3/6	4/6			2/6	4/6		2/6	
4	6/6				6/6				6/6				6/6			
5	6/6				4/6			2/6	4/6			2/6	6/6			
6	3/6	1/6	1/6	1/6	3/6	1/6		2/6	2/6	1/6		3/6	3/6	1/6	1/6	1/6
7	6/6				5/6			1/6	3/6			3/6	5/6			1/6
8	6/6				6/6				6/6				6/6			
9	6/6				4/6			2/6	4/6			2/6	6/6			
10	5/6			1/6	3/6			3/6	3/6		1/6	2/6	5/6			1/6
11	6/6				3/6			3/6	3/6			3/6	6/6			
12	6/6				4/6			2/6	4/6			2/6	6/6			
13	5/6			1/6				6/6				6/6	5/6			1/6
14	4/6	2/6			1/6	2/6		3/6	1/6	2/6		3/6	3/6	2/6		1/6
15	5/6			1/6	4/6			2/6	3/6			3/6	5/6			1/6
ΣΥΝΟΛΟ	81/90	3/90	1/90	5/90	56/90	3/90	0	31/90	51/90	4/90	2/90	33/90	76/90	4/90	3/90	7/90

Πίνακας 2.: Απαντήσεις ηλικιακής ομάδας 3;07-4;00 στην Ονομαστική και την Αιτιατική πτώση.

Από τον παραπάνω πίνακα, **Πίνακας 2**, παρατηρούμε ότι στην δεύτερη ηλικιακή ομάδα εμφανίζονται λάθη στην Ονομαστική Πτώση (3/90 λάθη για το Αρσενικό Γένος και 3/90 λάθη για το Θηλυκό Γένος) και στην Αιτιατική Πτώση (4/90 λάθη για το Αρσενικό Γένος και 4/90 για το Θηλυκό Γένος). Πιθανόν αυτό συμβαίνει επειδή τα παιδιά βιάζονταν να πουν τι βλέπουν χωρίς να συγκεντρώνονται και να παράγουν προτάσεις με γνώμονα τις εικόνες modeling. Επίσης, και εδώ χρησιμοποιούνται αόριστες αντωνυμίες αλλά σε μικρότερο βαθμό από τα παιδιά των ηλικιών 3;00-3;06. Ακόμη, συχνά χρησιμοποιούν άλλα ουσιαστικά για να αποδώσουν το νόημα της εικόνας χωρίς αυτό να θεωρείται λάθος.

Ανάλυση Λαθών

Ονομαστική Θηλυκού-Άλλες Απαντήσεις (1)

«Το κορίτσι το κρατάει το αγόρι» (παιδί: 6)

Ονομαστική Αρσενικού-Άλλες Απαντήσεις (0)

Δεν σημειώθηκαν άλλες απαντήσεις.

Αιτιατική Θηλυκού-Άλλες Απαντήσεις (2)

«Ο γιατρός γαργαλάει τον άλλον γιατρό» (παιδί: 1)

«Ο μάγος παίρνει αγκαλιά του τη βασίλισσα» (παιδί: 10)

Αιτιατική Αρσενικού-Άλλες Απαντήσεις (3)

«Η μάγισσα τραβάει το αγόρι» (παιδί: 3)

« Η νοσοκόμα κυνηγάει το αγόρι» (παιδί: 3)

«Το κορίτσι το κρατάει το αγόρι» (παιδί: 6)

Ονομαστική Θηλυκού-Λάθος Απαντήσεις (3)

«Τους φιλάνε» (παιδί: 14)

«Πάνε να τους πιάσουνε» (παιδί: 14)

«Εκείνη κυνηγάει» (παιδί: 6)

Ονομαστική Αρσενικού-Λάθος Απαντήσεις(3)

«Τους φιλάνε» (παιδί: 14)

«Πάνε να τους πιάσουνε» (παιδί: 14)

«Εκείνη» (παιδί: 6)

Αιτιατική Θηλυκού-Λάθος Απαντήσεις(4)

«Εκείνη» (παιδί: 6)

«Πάνε να τους πιάσουνε» (παιδί: 14)

«Τους φιλάνε» (παιδί: 14)

«Ο μάγειρας φιλάει» (παιδί: 2)

Αιτιατική Αρσενικού-Λάθος Απαντήσεις(4)

«Εκείνη» (παιδί: 6)

«Πάνε να τους πιάσουνε» (παιδί: 14)

«Τους φιλάνε» (παιδί: 14)

«Η βασίλισσα κάθεται» (παιδί: 2)

Μπορούμε όμως να δούμε πως τα ουσιαστικά σε Θηλυκό Γένος έχουν περισσότερα σωστά ουσιαστικά σε σχέση με τα ουσιαστικά σε Αρσενικό Γένος για την Ονομαστική Πτώση (81/90 για το Θηλυκό Γένος και 56/90 για το Αρσενικό Γένος). Από την άλλη πλευρά, για την Αιτιατική Πτώση βλέπουμε ότι τα παιδιά δίνουν περισσότερες σωστές απαντήσεις στα ουσιαστικά Αρσενικού Γένους από αυτά του Θηλυκού Γένους (76/90 για το Αρσενικό Γένος και 51/90 για το Θηλυκό Γένος).

Τα παιδιά αυτής της ηλικιακής ομάδας έχουν κατανοήσει το νόημα της έρευνας και είναι σε θέση να σχηματίσουν προτάσεις με απλή συντακτική δομή, και χρησιμοποιώντας σωστά την Ονομαστική και την Αιτιατική πτώση.

Η Γενική πτώση μελετάται ως *Γενική Πτώση του Έμμεσου Αντικειμένου* και ως *Γενική Κτητική*.

Παρακάτω ακολουθούν οι πίνακες που περιέχουν τις απαντήσεις των παιδιών και από τις δύο ηλικιακές ομάδες για την **Γενική Πτώση του Έμμεσου Αντικειμένου**.

	ΘΗΛΥΚΟ				ΑΡΣΕΝΙΚΟ			
	ΣΑ	ΛΑ	ΑΑ	ΚΑ	ΣΑ	ΛΑ	ΑΑ	ΚΑ
1	3/5			2/5	3/5			2/5
2	3/5			2/5	1/5		1/5	3/5
3		1/5		4/5				5/5
4	2/5			3/5	2/5	1/5		2/5
5	2/5	1/5		2/5	2/5	1/5		2/5
6	2/5			3/5	2/5			3/5
7				5/5				5/5
8				5/5				5/5
9				5/5				5/5
10				5/5				5/5
11				5/5				5/5
12				5/5				5/5
13				5/5				5/5
14				5/5				5/5
15				5/5				5/5
ΣΥΝΟΛΟ	12/75	2/75	0	61/75	10/75	2/75	1/75	62/75

Πίνακας 3. : Απαντήσεις ηλικιακής ομάδας 3;00-3;06 στη Γενική πτώση έμμεσου αντικειμένου.

Από τον παραπάνω πίνακα, **Πίνακας 3.**, παρατηρούμε ότι τα παιδιά αυτής της ηλικιακής ομάδας δίνουν λίγες απαντήσεις σε σχέση με τον αριθμό των προτάσεων που τους δόθηκαν. Δηλαδή τα παιδιά δεν έδιναν απαντήσεις στο μεγαλύτερο μέρος των προτάσεων (61/75 για το Θηλυκό Γένος και 62/75 για το Αρσενικό Γένος). Είναι αναμενόμενο αυτό το γεγονός, καθώς η ηλικία των παιδιών του δείγματος της συγκεκριμένης ομάδας είναι μικρή. Ο αριθμός των σωστών απαντήσεων ήταν σχεδόν ίδιος για το Θηλυκό και το Αρσενικό Γένος (12/75 και 10/75 αντίστοιχα). Τα λάθη που

γίνονται σε αυτή την ηλικιακή ομάδα είναι ο λανθασμένος σχηματισμός της Γενικής του Έμμεσου Αντικειμένου και είναι ο αριθμός είναι ίδιος για το Θηλυκό και το Αρσενικό Γένος (2/75). Σε αυτό το μέρος του πειράματος δόθηκε μόνο μια Άλλη Απάντηση για το Αρσενικό Γένος.

Ανάλυση Λαθών

Γενική έμμεσου αντικειμένου, Θηλυκά-Άλλες Απαντήσεις (0)

Δεν σημειώθηκαν άλλες απαντήσεις.

Γενική έμμεσου αντικειμένου, Αρσενικά-Άλλες Απαντήσεις (1)

«Της στέλνει το γράμμα» (παιδί: 2) αντί για «του στέλνει το γράμμα»

Γενική έμμεσου αντικειμένου, Θηλυκά-Λάθος Απαντήσεις(2)

«Δίνει το πιρούνι» (παιδί: 3)

«Ο ποδοσφαιριστής παίζει μπάλα» (παιδί: 5)

Γενική έμμεσου αντικειμένου, Αρσενικά-Λάθος Απαντήσεις(2)

«Δείχνει το βραχιόλι» (παιδί: 4)

«Ο ποδοσφαιριστής παίζει μπάλα» (παιδί: 5)

Ακολουθεί ο πίνακας για την μεγαλύτερη ηλικιακή ομάδα (ηλικίες 3;07-4;00).

	ΘΗΛΥΚΟ				ΑΡΣΕΝΙΚΟ			
	ΣΑ	ΛΑ	ΑΑ	ΚΑ	ΣΑ	ΛΑ	ΑΑ	ΚΑ
1	2/5			3/5	3/5			2/5
2	1/5			4/5	1/5		2/5	2/5
3	3/5			2/5	4/5			1/5
4	2/5			3/5	3/5			2/5
5	2/5			3/5	4/5			1/5
6				5/5				5/5
7	2/5			3/5	3/5		1/5	1/5
8	3/5			2/5	3/5			2/5
9	1/5			4/5			1/5	4/5
10			1/5	4/5				5/5
11	1/5			4/5	1/5			4/5
12	1/5			4/5	1/5			4/5
13	1/5	1/5	2/5	1/5	1/5	1/5	1/5	2/5
14	1/5			4/5	3/5	1/5		1/5
15		2/5	1/5	2/5	1/5	1/5	1/5	2/5
ΣΥΝΟΛΟ	20/75	3/75	4/75	48/75	28/75	3/75	6/75	38/75

Πίνακας 4.: Απαντήσεις ηλικιακής ομάδας 3;07-4;00 στη Γενική πτώση έμμεσου αντικειμένου.

Ο Πίνακας 4 μας δείχνει τα αποτελέσματα των απαντήσεων για τα ουσιαστικά στην Γενική Πτώση του Έμμεσου Αντικειμένου για την μεγαλύτερη ηλικιακή ομάδα (3;07-4;00). Και σε αυτήν την ομάδα υπάρχουν προτάσεις που δεν απαντήθηκαν (48/75 για το Θηλυκό Γένος και 38/75 για το Αρσενικό Γένος). Τα παιδιά δυσκολεύονταν αισθητά στις προτάσεις που περιείχαν ουσιαστικά σε Γενική Πτώση Έμμεσου Αντικειμένου με αποτέλεσμα να εμφανίζονται και κάποια λάθη, ο αριθμός των οποίων ήταν ίδιος για το Αρσενικό και το Θηλυκό Γένος (3/75). Παρατηρούμε πως και σε αυτήν την ηλικιακή ομάδα υπάρχουν πολλά ουσιαστικά της Γενικής Πτώσης του Έμμεσου Αντικειμένου που δεν έχουν παραχθεί ασχέτου γένους. Τέλος, παρατηρούμε ότι ο αριθμός των Άλλων Απαντήσεων διαφέρει πολύ λίγο για το Αρσενικό και το Θηλυκό Γένος, δηλαδή έχουμε 4/75 Άλλες απαντήσεις για τα Θηλυκά και 6/75 για τα Αρσενικά.

Ανάλυση Λαθών

Γενική έμμεσου αντικειμένου, Θηλυκά-Άλλες Απαντήσεις (4)

«Δίνει στη βασίλισσα το πιρούνι» (παιδί: 10)

«Τους δείχνουνε ένα παπούτσι» (παιδί: 13)

«Τους δίνουνε κάρτα» (παιδί: 13)

«Δίνει στη βασίλισσα» (παιδί: 15)

Γενική έμμεσου αντικειμένου, Αρσενικά-Άλλες Απαντήσεις (6)

«Της δείχνει το δαχτυλίδι» (παιδί: 2) Στο συγκεκριμένο παράδειγμα έπρεπε να ειπωθεί «του δείχνει το δαχτυλίδι»

«Της δίνει το πιρούνι» (παιδί: 2) Στο συγκεκριμένο παράδειγμα έπρεπε να ειπωθεί «του δίνει το πιρούνι»

«Δείχνει του αστυνομικού το δαχτυλίδι» (παιδί: 7)

«Στέλνει αυτού το γράμμα» (παιδί: 9)

«Τους δείχνουνε ένα παπούτσι» (παιδί: 13)

«Δίνει στο βασιλιά» (παιδί: 15)

Γενική έμμεσου αντικειμένου, Θηλυκά-Λάθος Απαντήσεις (3)

«Ο μάγισσας δίνει ένα πιρούνι και ένα γλειφιτζούρι» (παιδί: 13)

«Ο καπετάνιος δείχνει το δαχτυλίδι» (παιδί: 15)

«Δίνει το βιβλίο» (παιδί: 15)

Γενική έμμεσου αντικειμένου, Αρσενικά-Λάθος Απαντήσεις (3)

«Ο μάγισσας δίνει ένα πιρούνι και ένα γλειφιτζούρι» (παιδί: 13)

«Δίνει το πιρούνι» (παιδί: 14)

«Δίνει το γράμμα» (παιδί: 15)

Ακολουθούν πίνακες με τα αποτελέσματα για το δεύτερο μέρος της έρευνας , το οποίο περιέχει προτάσεις με την **Γενική Κτητική**.

	ΘΗΛΥΚΑ		ΑΡΣΕΝΙΚΑ	
	ΣΑ	ΛΑ	ΣΑ	ΛΑ
1	2/2		3/3	
2	2/2		3/3	
3	2/2		3/3	
4	2/2		3/3	
5	2/2		3/3	
6	2/2		3/3	
7	2/2		3/3	
8	2/2		3/3	
9	2/2		3/3	
10		2/2		3/3
11		2/2		3/3
12		2/2		3/3
13		2/2		3/3
14		2/2		3/3
15		2/2		3/3
ΣΥΝΟΛΟ	10/15		5/15	

Πίνακας 5. : Απαντήσεις της ηλικιακής ομάδας 3;00-3;06 για την Γενική κτητική.

Το δεύτερο μέρος, το οποίο περιέχει προτάσεις με Γενική Κτητική δυσκόλεψε κάποια παιδιά. Υπήρχαν παιδιά, τα οποία κατάλαβαν το modeling και ήταν σε θέση να παράγουν ουσιαστικά σε Γενική Κτητική σωστά. Υπήρχαν όμως και παιδιά που δεν μπόρεσαν να παράγουν τα ουσιαστικά στον σωστό τύπο της Γενικής Κτητικής και παρέλειπαν το άρθρο. Αυτές οι απαντήσεις θεωρήθηκαν λανθασμένες. Να σημειώσουμε ότι τα παιδιά σε αυτή την ηλικιακή ομάδα έδιναν πάντα μια απάντηση.

Από τον παραπάνω πίνακα, **Πίνακας 5.**, βλέπουμε τις απαντήσεις που δόθηκαν από τα παιδιά ηλικίας 3;00-3;06 ετών, σχετικά με τα ουσιαστικά που ήταν σε Γενική Κτητική. Παρατηρούμε ότι από τα 15 παιδιά που συμμετείχαν στην έρευνα, τα 10 παιδιά απάντησαν σωστά σε όλες τις προτάσεις ενώ τα 5 παιδιά έδωσαν λανθασμένες

απαντήσεις. Ως λανθασμένες απαντήσεις θεωρήθηκαν αυτές από τις οποίες λείπανε τα άρθρα παρ'όλο που τα παιδιά αυτά χρησιμοποιούσαν την σωστή πτώση.

Τα παιδιά της πρώτης ηλικιακής ομάδας (ηλικιών μεταξύ 3;00 και 3;06 χρονών) στο δεύτερο μέρος κάνουν τα παρακάτω **λάθη**.

Γενική Κτητική (Θηλυκού και Αρσενικού γένους)

«τσάντα Μαρίας»

«καπέλο Νίκου»

«γυαλιά Νίκου»

«ρολόι Μαρίας»

«μπλούζα Νίκου»

(παιδί: 7),(παιδί: 10), (παιδί: 11), (παιδί: 13) και (παιδί: 14)

Ακολουθούν τα αποτελέσματα της δεύτερης ηλικιακής ομάδας με τα μεγαλύτερα παιδιά για την Γενική Κτητική.

	ΘΗΛΥΚΑ		ΑΡΣΕΝΙΚΑ	
	ΣΑ	ΛΑ	ΣΑ	ΛΑ
1	2/2		3/3	
2	2/2		3/3	
3	2/2		3/3	
4	2/2		3/3	
5	2/2		3/3	
6	2/2		3/3	
7	2/2		3/3	
8	2/2		3/3	
9	2/2		3/3	
10	2/2		3/3	
11	2/2		3/3	
12	2/2		3/3	
13	2/2		3/3	
14	2/2		3/3	
15	2/2		3/3	
ΣΥΝΟΛΟ	15/15		15/15	

Πίνακας 6. : Απαντήσεις που δόθηκαν από την ηλικιακή ομάδα 3:07-4:00 για την Γενική Κτητική.

Στον Πίνακα 6 απεικονίζονται τα αποτελέσματα για την Γενική Κτητική όπως αποδόθηκαν από τα παιδιά ηλικίας από 3:07 έως 4:00. Όπως παρατηρούμε τα παιδιά σε αυτή την ηλικία έχουν κατακτήσει πλήρως την Γενική Πτώση του κτήτορα και μπορούν να την αποδώσουν σωστά. Και αυτό γιατί τα όλα τα παιδιά της δεύτερης ηλικιακής ομάδας έδωσαν όλες τις σωστές απαντήσεις που τους ζητήθηκαν.

5. ΑΞΙΟΠΙΣΤΙΑ-ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΕΡΕΥΝΑΣ

Η έρευνα βασίστηκε σε αναγνωρισμένα μεθοδολογικά εργαλεία, τα οποία χρησιμοποιούνται στη μελέτη γλωσσικών δεδομένων, δηλαδή, συμπλήρωση προτάσεων με τη χρήση εικόνων. Προέκυψαν όμως κάποια προβλήματα κατά την διάρκεια της διαδικασίας, λόγω των οποίων πιστεύουμε ότι πρέπει να γίνει περαιτέρω έρευνα πάνω στη συγκεκριμένη ερευνητική υπόθεση.

Πρόβλημα α)

Κατά τη χορήγηση του τεστ, παρατηρήθηκε ότι οι προτάσεις ακολουθούσαν συγκεκριμένο μοτίβο. Σε κάθε παράδειγμα Ονομαστικής – Αιτιατικής, η πρώτη πρόταση περιείχε ουσιαστικά στην Ονομαστική πτώση του αρσενικού γένους και ουσιαστικά στην Αιτιατική του θηλυκού γένους. Σε πολλά παιδιά δινόταν ως βοήθεια η παραγωγή της πρώτης πρότασης από τον εξεταστή και έπρεπε να εκμαιεύσουν τη δεύτερη πρόταση, με αποτέλεσμα να μην είναι αντιπροσωπευτικό το δείγμα που λήφθηκε όσον αφορά την αξιολόγηση των αποτελεσμάτων σε Ονομαστική και Αιτιατική πτώση. Τα παιδιά που χρειάστηκαν βοήθεια για την παραγωγή των προτάσεων, παρήγαγαν μόνο την δεύτερη πρόταση, η οποία περιείχε ουσιαστικό του Θηλυκού γένους σε Ονομαστική πτώση και ουσιαστικό του Αρσενικού γένους σε Αιτιατική πτώση. Χρησιμοποιώντας σαν δεδομένο το γεγονός ότι τα παιδιά μετά την βοήθεια που τους χορηγήσαμε μπορούσαν να παράγουν την δεύτερη πρόταση μπορούμε να πούμε ότι θα ήταν σε θέση να παράγουν σωστά και την πρόταση που περιέχει ουσιαστικό του Αρσενικού γένους σε Ονομαστική πτώση και ουσιαστικό του Θηλυκού γένους σε Αιτιατική πτώση .

Πρόβλημα β)

Στην παρούσα μελέτη, το τεστ χορηγήθηκε μέσω ηλεκτρονικού υπολογιστή όπου παρουσιάζονταν εικόνες μέσα από πρόγραμμα του Microsoft Office και συγκεκριμένα το Microsoft Power Point. Οι απαντήσεις που έδωσαν τα παιδιά που συμμετείχαν στην έρευνα ηχογραφήθηκαν, με συναίνεση των γονέων μέσω του προγράμματος Praat, και καταγράφηκαν. Λόγω απρόβλεπτης παρουσίας προβλήματος με το πρόγραμμα Praat, δε διατίθενται όλες οι ηχογραφήσεις των παιδιών. Έτσι δεν μπορούμε να επαληθεύσουμε τα αποτελέσματα, για τυχόν λάθη και πρέπει να βασιστούμε στα χειρόγραφα.

6. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Όπως αναφέραμε στη βιβλιογραφική έρευνα, στην ηλικία που εξετάζουμε δηλαδή ανάμεσα στο τρίτο και το τέταρτο έτος το παιδί αναπτύσσεται γλωσσικά σε όλα τα επίπεδα. Δεν χρησιμοποιεί μόνο πτώσεις, γραμματικά και συντακτικά φαινόμενα αλλά διαμορφώνει σωστή άρθρωση και εμπλουτίζει αρκετά το λεξιλόγιό του.

6.1 Συμπεράσματα για το πρώτο μέρος του πειράματος

Για τα παιδιά της πρώτης ηλικιακής ομάδας (ηλικίες από 3;00 έως 3;06) σημειώθηκε μερική δυσκολία στην κατανόηση των οδηγιών για την ορθή διεξαγωγή του πειράματος. Όπως γνωρίζουμε, υπάρχουν πολλές αποκλίσεις στα στάδια ανάπτυξης της γλώσσας των παιδιών, που ενδεχομένως να οφείλονται στην ηλικία τους. Γενικά λοιπόν παρατηρούμε, ότι σε όλες τις πτώσεις, πολλά ουσιαστικά που περιέχονταν στις προτάσεις του πειράματος, δεν έχουν απαντηθεί ανεξάρτητα από το γένος του καθενός ουσιαστικού (αρσενικό και θηλυκό).

Πιο συγκεκριμένα, στην Ονομαστική πτώση τα παιδιά σε αυτή την ηλικιακή ομάδα δίνουν περισσότερες σωστές απαντήσεις για τα ουσιαστικά θηλυκού γένους παρά του αρσενικού (**Πίνακας 1.**). Συγκεκριμένα, οι Σωστές Απαντήσεις για την Ονομαστική πτώση του Θηλυκού γένους (25/90) είναι περισσότερες έναντι των σωστών απαντήσεων για την Ονομαστική πτώση του Αρσενικού γένους (18/90). Στις απαντήσεις της πρώτης ηλικιακής ομάδας δεν εμφανίζεται κανένα λάθος ούτε για το Θηλυκό ούτε για Αρσενικό γένος, αλλά είναι συχνές οι Άλλες Απαντήσεις, όπου τα παιδιά έχουν ίδια απόδοση και στα δύο γένη (4/90).

Αντίστοιχα, στην Αιτιατική πτώση καταγράφηκαν περισσότερες σωστές απαντήσεις για τα ουσιαστικά αρσενικού γένους παρά του θηλυκού (**Πίνακας 1.**). Συγκεκριμένα, στις απαντήσεις για την Αιτιατική πτώση παρατηρούμε ότι τα παιδιά απάντησαν σωστά τις προτάσεις που έλεγχαν την Αιτιατική πτώση του Αρσενικού γένους (23/90) σε μεγαλύτερο μέρος από τις απαντήσεις που περιείχαν Αιτιατική πτώση του Θηλυκού γένους (20/90). Και στις προτάσεις της Αιτιατικής πτώσης δεν υπήρχαν λάθη και οι Άλλες Απαντήσεις παρατηρήθηκαν και στην Αιτιατική Θηλυκού (1/90) και στην Αιτιατική Αρσενικού Γένους (4/90).

Για τη Γενική πτώση έμμεσου αντικειμένου, παρατηρήθηκε μεγαλύτερη δυσκολία και καθυστέρηση στην κατάκτησή της. Από τον **Πίνακα 3.**, μπορούμε να διακρίνουμε ότι οι Σωστές Απαντήσεις είναι λιγότερες για το αρσενικό και θηλυκό γένος. Όσο αφορά τις Σωστές Απαντήσεις παρατηρούμε πως οι απαντήσεις για την Γενική πτώση του έμμεσου αντικειμένου του Θηλυκού γένους (12/75) είναι ελάχιστα περισσότερες από τις

απαντήσεις της Γενικής πτώσης του έμμεσου αντικειμένου του Αρσενικού γένους (10/75). Ισάριθμα λάθη εμφανίζονται και στα δύο γένη (2/75). Και εδώ δόθηκαν Άλλες Απαντήσεις και συγκεκριμένα 2/75 για τα θηλυκά και 1/75 για τα αρσενικά.

Για τα παιδιά της δεύτερης ηλικιακής ομάδας (ηλικία από 3,07 έως 4,00), παρατηρήθηκε ότι υπήρχε μεγαλύτερη κατανόηση ως προς τις οδηγίες του πειράματος και το δείγμα των απαντήσεων ήταν αντιπροσωπευτικό για την ηλικία κατάκτησης των πτώσεων και για τα δύο γένη.

Στην Ονομαστική πτώση, τα παιδιά σε αυτή την ηλικία δίνουν περισσότερες Σωστές Απαντήσεις για τα ουσιαστικού του Θηλυκού γένους (81/90) παρά του Αρσενικού Γένους (56/90). Επίσης, ο αριθμός των λανθασμένων απαντήσεων για το Αρσενικό και για το Θηλυκό γένος είναι ίδιος (3/90). Ενώ, ένα μόνο παιδί έδωσε μια Άλλη Απάντηση για το Θηλυκό Γένος (**Πίνακας 2.**).

Αντίθετα, για την Αιτιατική πτώση παρατηρούμε ότι οι περισσότερες Σωστές Απαντήσεις που δόθηκαν από τα παιδιά, αφορούσαν τα ουσιαστικά Αρσενικού Γένους (76/90) ενώ είχαμε λιγότερες Σωστές Απαντήσεις για τα ουσιαστικά Θηλυκού Γένους (51/90). Επιπλέον, ο αριθμός των λανθασμένων απαντήσεων ήταν ίδιος και για τα δύο γένη (4/90). Τέλος, στις Άλλες Απαντήσεις υπήρχε ελάχιστη διαφορά για το Αρσενικό (3/90) και για το Θηλυκό Γένος (2/90) (**Πίνακας 2.**).

Αυτά τα αποτελέσματα των απαντήσεων βασίζονται σε λανθασμένη σειρά των προτάσεων που παρουσιάζονταν στο πείραμα και τα παιδιά όφειλαν να εκμαιεύσουν. Επομένως, δεν μπορούμε να είμαστε σίγουροι ότι η Ονομαστική πτώση των αρσενικών ουσιαστικών και η Αιτιατική πτώση των θηλυκών ουσιαστικών δεν έχει κατακτηθεί πλήρως από τα παιδιά αυτής της ηλικιακής ομάδας.

Στη Γενική πτώση, οι Σωστές Απαντήσεις για το Αρσενικό Γένος (28/75) ήταν περισσότερες από αυτές του Θηλυκού Γένους (20/90). Επίσης, οι λανθασμένες απαντήσεις και για τα δύο γένη ήταν ισάριθμες (3/75). Όσο αφορά τις Άλλες Απαντήσεις, παρατηρούμε ότι για το Αρσενικό Γένος ήταν περισσότερες από αυτές του Θηλυκού Γένους δηλαδή 6/75 και 4/75 αντίστοιχα. (**Πίνακας 4.**)

6.2 Συμπεράσματα για το δεύτερο μέρος του πειράματος

Στη Γενική Κτητική, τα παιδιά της πρώτης ηλικιακής ομάδας (ηλικίες από 3,00 έως 3,06) δίνουν μόνο σωστές ή μόνο λανθασμένες απαντήσεις (**Πίνακας 5.**).

Τα παιδιά που δίνουν λάθος απαντήσεις, φαίνεται ότι δεν έχουν κατακτήσει πλήρως τη Γενική Κτητική και τις περισσότερες φορές ενώ κάνουν σωστή χρήση της κατάληξης του ουσιαστικού, παραλείπουν το άρθρο.

Στη δεύτερη ηλικιακή ομάδα (ηλικίες από 3,07 έως 4,00) οι απαντήσεις των παιδιών ήταν όλες σωστές για όλες τις προτάσεις του πειράματος (**Πίνακας 6.**) Δηλαδή, φαίνεται ότι τα παιδιά σε αυτή την ηλικία έχουν κατακτήσει πλήρως τη Γενική Κτητική.

6.3 Γενικά Συμπεράσματα

Από τη συγκεκριμένη λοιπόν έρευνα, επιβεβαιώνεται η βιβλιογραφία στην οποία αναφέρθηκε ότι μπορεί δυο πτώσεις να εμφανιστούν ταυτόχρονα στο λεξιλόγιο του παιδιού αλλά να μην κατακτηθούν ολοκληρωμένα στην ίδια ηλικία. Η κατάκτηση του κάθε στοιχείου της κάθε πτώσης εξαρτάται από το γένος του ουσιαστικού και από την ηλικία του παιδιού. Μέσω του πειράματος επιβεβαιώσαμε την υπόθεση ότι τα παιδιά ηλικίας 3-4 ετών, χρησιμοποιούν μεν τις πτώσεις αλλά δεν τις έχουν κατακτήσει πλήρως.

Τα παιδιά της μικρότερης ηλικιακής ομάδας δεν απαντούν σε μεγάλο μέρος των προτάσεων που τους δόθηκαν για όλες τις πτώσεις.

Στη συγκεκριμένη περίπτωση είδαμε ότι κάνουν λιγότερα λάθη στην Αιτιατική και τη Γενική Αρσενικού Γένους, όμως αποδίδουν καλύτερα την Ονομαστική Θηλυκού, ίσως γιατί το υποκείμενο είναι πάντα σε Ονομαστική Πτώση και αυτός είναι ένας βασικός γραμματικός κανόνας που τον έχουν κατακτήσει πιο πριν. Η Αιτιατική Πτώση δυσκόλεψε τα παιδιά στο Θηλυκό Γένος σε σχέση με το Αρσενικό Γένος. Υπάρχει μια επιφύλαξη για τα αποτελέσματα των συμπερασμάτων λόγω των προβλημάτων που έχουν αναφερθεί παραπάνω.

Τα λάθη που εμφανίζονται στη Γενική Κτητική είναι η παράλειψη του άρθρου όπως έχουμε προαναφέρει. Τα παιδιά όμως που κάνουν αυτά τα λάθη δεν παραλείπουν και άρθρα στις απαντήσεις τους κατά τη διάρκεια της έρευνας.

Συνέχεια αυτής της έρευνας θα μπορούσε να είναι ένα ακόμα πείραμα που να εξετάζει παράδειγμα ουδέτερου γένους αλλά και παραδείγματα που ελέγχουν τον πληθυντικό αριθμό, ώστε να υπάρχει μια πιο ολοκληρωμένη εικόνα για την κατάκτηση των πτώσεων των ουσιαστικών σε όλες τις πτώσεις.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Athanasίου. Κ., *Modern Greek Grammar*, Διαθέσιμο σε:
<http://www.greekgrammar.eu/pdf/files/cases.pdf> .
- Brown R. (1973), *A first language: The early stages*, Cambridge: Harvard University Press ,437.
- Bellugi, U. Brown K, (1964), *Three processes in the child's Acquisition of syntax*, Cambridge: Harvard Educational Review, 34, σ. 133-151.
- Γρηγοράκης, Ι. (2010), *Μορφολογική επίγνωση: μια μεταγλωσσική ικανότητα συνειδητού χειρισμού της μορφολογικής δομής των λέξεων*, Αθήνα : Επιστημονικό Βήμα. τ.10.
- Chomsky, N. (1982) *Some concepts and consequences of the theory of government and binding*. Vol. 6. MIT press.
- Christofidou, A. (1998). Number or Case first? Evidence from Modern Greek. In A. Aksu-Koç, E. Erguvanli Taylan, A. Sumru Özsoy, & A. Küntay (Eds.), *Perspectives on Language Acquisition. Selected papers from the VIIth International Congress for the study of Child Language* (pp. 46–59).
- Christofidou, A. & U. Stephany (1997). The Early Development of Case Forms in the Speech of a Greek boy: A preliminary investigation. *Papers and studies in Contrastive Linguistics*, 33, 127–139. School of English, Adam Mickiewicz University, Poznań, Poland.
- Cole N. & Cole S. (2002) , *Η ανάπτυξη των παιδιών*, Αθήνα: Τυπωθήτω.
- Dale, Philip S. (1972) *Language development: Structure and function*. Hinsdale, Illinois: Dryden Press.
- Foundalis, H. An overview of Greek Grammar, Διαθέσιμο σε:
<http://www.foundalis.com/lan/grkgram.htm>.
- How Greek is used*, Διαθέσιμο σε: <http://inthesaltshaker.com/drills/cases.htm>.
- Κατή, Δ. (1990), *Μορφολογική γλωσσική ανάπτυξη*. Στην Παιδαγωγική ψυχολογική εγκυκλοπαίδεια. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα, σελ. 3208-3209.
- Μήτσης Ν. (1996), *Διδακτική του γλωσσικού μαθήματος. Από τη γλωσσική θεωρία στη διδακτική πράξη*. Αθήνα: Gutenberg.

Μπαμπινιώτης Γ. (1974) ,*Εισαγωγή εις την Γενικήν Γλωσσολογίαν*, Αθήνα.

Νήμα Ε. (2004), *Γλωσσική ανάπτυξη και διδασκαλία*, Επιστημονικό Βήμα, τ.3.

New Testament Greek, *Greek nouns*, Διαθέσιμο σε:

http://ntgreek.org/learn_nt_greek/nouns1.htm .

Παρασκευόπουλος, Ι. (1984), *Εξελικτική ψυχολογία*, Αθήνα, τ. 2, σελ. 68.

The Berean Christian Bible Study Resources, The greek case. Διαθέσιμο σε:

<http://www.bcbsr.com/greek/gcase.html>.

Theodoros Marinis (2003). *The Acquisition of the DP in Modern Greek*, Chapter 4, p.112-135. John Benjamins Publications.